

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Darina Rosmannová

**Vybrané aspekty provedení Obecného nařízení o ochraně
osobních údajů (GDPR) v elektronických komunikacích**

Diplomová práce

Olomouc 2020

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vybrané aspekty provedení Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) v elektronických komunikacích vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Hati dne 27. 11. 2020

.....

Bc. Darina Rosmannová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Petře Melotíkové, Ph.D., za cenné připomínky a rady ke zpracování a obsahu mé diplomové práce. Zároveň děkuji i své rodině, a to rodičům Wernerovi a Kamile, Fredymu a babičce Daně, za jejich soustavnou podporu v průběhu celého mého studia.

Obsah

Úvod	6
1. Ochrana soukromí a ochrana osobních údajů	8
1. 1 Ochrana soukromí	8
1. 1. 1 Pojem „soukromí“	9
1. 1. 2 Soukromí a volně přístupné osobní informace	10
1. 2 Právo na ochranu osobních údajů	11
1. 3 Vymezení pojmu „elektronické komunikace“	12
1. 4 Právní rámec ochrany osobních údajů	13
2. Změny v ochraně osobních údajů po účinnosti GDPR	15
2. 1 Vymezení základních pojmů používaných GDPR	15
2. 2 Komparace vybraných otázek úpravy v GDPR a v ZOOÚ	17
2. 2. 1 Zásady zpracování	17
2. 2. 2 Princip odpovědnosti správce a přístup založený na riziku	18
2. 2. 3 Práva subjektů údajů	18
2. 3 Nové povinnosti správců a zpracovatelů	21
2. 3. 1 Vytvoření záznamů o činnostech	21
2. 3. 2 Hlášení bezpečnostních incidentů	22
2. 3. 3 Jmenování pověřence pro ochranu osobních údajů	23
3. Pojem „cookies“ a jejich fungování	25
3. 1 Vymezení pojmu, princip fungování a funkce	25
3. 2 Cookies a GDPR	26
4. Osobní údaj jako obchodovatelná věc	29
4. 1 Pojetí osobního údaje jako věci	29
4. 1. 1 Pojem věci a definiční znaky věci	29
4. 1. 2 Lze osobní údaj považovat za věc?	29
4. 2 Lze s osobními údaji obchodovat?	31
4. 3 E-mailová komunikace a e-mailová adresa jako osobní údaj	34
4. 3. 1 Právo na ochranu listovního tajemství	34
4. 3. 2 E-mailová adresa jako osobní údaj	35
4. 3. 3 Zasílání obchodních sdělení, tzv. přímý marketing a personalizace reklam	37
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů	45
Abstrakt	51

Seznam použitých zkratk

GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
ZOOÚ	Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
ZZOÚ	Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
ZEK	Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZNSIS	Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ÚOOÚ	Úřad pro ochranu osobních údajů

Úvod

V dnešní technologicky pokročilé a značně digitalizované době vše probíhá prostřednictvím výměny elektronických informací, přičemž jejich využití bude v budoucnu stále růst v příčinné souvislosti s tím, jak lidé čím dál častěji využívají pohodlnosti elektronických služeb. Hojně do internetových portálů zadáváme své osobní údaje, aniž si mnohdy uvědomíme, co se s nimi bude dít dál, či jak mohou být námi poskytnuté osobní údaje chráněny. Vzhledem k tomu, že dosavadní právní regulace týkající se ochrany osobních údajů již nebyla dostačující a i přes četné novelizace nestačila dynamickému vývoji souvisejícímu s nakládáním a zpracováním osobních údajů, bylo třeba přijmout novou efektivní právní úpravu, kterou mělo přinést právě Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (dále v textu jen jako „GDPR“)¹.

Obsahem této diplomové práce tedy bude ochrana osobních údajů v elektronických komunikacích. Vzhledem k tomu, jak obsáhlá je samotná problematika ochrany osobních údajů, soustředí se tato práce pouze na vybrané aspekty. V práci jsou použity tři výzkumné metody. Metoda popisná se prolíná více či méně celou prací, neboť ke každému tvrzení nebo argumentu je nutné nejprve ustanovit určitý skutkový a právní základ. Metoda komparace je použita při srovnání dosavadní právní úpravy se změnami, které přineslo ve svých ustanoveních GDPR. V rámci druhé části práce se uplatňuje metoda analytická.

Z hlediska obsahu se tato práce člení do čtyř kapitol. V první kapitole práce je vymezena ochrana soukromí a ochrana osobních údajů, protože spolu tato dvě základní práva úzce souvisí. V souvislosti s tím je nezbytné vymezit, co je obsahem pojmů „soukromí“ a „osobní údaj“, neboť to tvoří fundamentální základ pro uplatnění a z toho plynoucí ochranu těchto práv. V druhé kapitole komparativně porovnávám vybrané otázky, které přináší v rámci ochrany osobních údajů GDPR, s tím, jaký byl dosavadní stav podle právní úpravy v České republice, která obecnému nařízení o ochraně osobních údajů předcházela, a to konkrétně dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen jako „ZOOÚ“). Blíže rozebrány jsou i nové povinnosti, které GDPR správcům a zpracovatelům osobních údajů ukládá. První část práce je poté završena zmínkou o problematice tzv. cookies, neboť ty jsou pro ochranu osobních údajů relevantní z toho důvodu, že jsme o nich všichni slyšeli, upozornění na ně se objevuje na každé webové stránce, kterou navštívíme, ale jen

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

málokdo ví, co se vlastně pod nimi skrývá. A když už sbírají osobní údaje o uživateli, co se s těmito údaji dále děje a komu slouží?

V druhé části práce, počínaje čtvrtou kapitolou, je využita zejména metoda analytická, přičemž v rámci této kapitoly řeším výzkumné otázky, které jsem si pro svou práci stanovila, a to konkrétně tyto:

1. Lze osobní údaj považovat za věc?
2. Lze s osobními údaji obchodovat?
3. Je e-mailová adresa osobním údajem a za jakých podmínek?

Výstupy z této části, které jsou prezentovány, jsou převážně mými úvahami a názory, byť se je samozřejmě snažím podložit relevantními zdroji či poskytnou argumenty, na kterých své úvahy zakládám. Není mým úmyslem dosáhnout závěrů, které by byly jednoznačné a absolutně správnými, neboť některé z prezentovaných otázek mohou být spekulativní a na uvážení každého, přičemž mým cílem je přinést vlastní náhled, argumenty a odpovědi na výzkumné otázky, které jsem si ve své práci stanovila. Dále jsou v této části práce rozebrány i jiné vybrané otázky, které osobně považuji za zajímavé, například zda by bylo možné považovat databázi obsahující osobní údaje za věc hromadnou, zda lze zasílat obchodní sdělení i bez souhlasu adresáta, kterému je takové obchodního sdělení určeno, a za jakých podmínek, jak se staví GDPR k otázce tzv. přímého marketingu, či zda a v jakých případech jsou informace nasbírané prostřednictvím tzv. remarketingových cookies osobními údaji.

Téma jsem si zvolila zejména z toho důvodu, že se jedná o právní úpravu poměrně novou, konkrétně účinnou od 25. května 2018. Vzhledem k tomu, že GDPR je svou právní povahou nařízením, je přímo aplikovatelné a použitelné ve všech členských státech EU. Domnívám se, že v budoucnu, ale i v současnosti, vznikají a budou vznikat výkladové otázky týkající se tohoto nařízení, o to více v elektronických komunikacích, které tvoří součást každodenního života nás všech.

Hlavním cílem této práce tedy bude objasnit ochranu osobních údajů na internetu a v elektronických komunikacích, nastínit problematiku fungování cookies, jakým způsobem údaje shromažďují, zpracovávají, a co se s těmito údaji následně děje, případně jak se s těmito údaji obchoduje.

Tato diplomová práce reflektuje právní úpravu účinnou ke dni 27. 11. 2020.

1. Ochrana soukromí a ochrana osobních údajů

1. 1 Ochrana soukromí

Právo na ochranu soukromí je základním právem, které je nezadatelné a nezczizitelné², přičemž v České republice patří mezi práva zakotvená na ústavní úrovni, a to konkrétně v článcích 7, 10 a 13 Listiny základních práv a svobod (dále v textu jen jako „Listina“)³. Čl. 7 odst. 1 jako určité obecné ustanovení ochrany soukromí (i vzhledem ke svému systematickému zařazení) zakotvuje, že „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“. Speciálním ustanovením vůči čl. 7 je poté čl. 10, který ve svém odst. 1 ustanovuje právo každého na ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života. Na ochranu osobních údajů konkrétně míří čl. 10 odst. 3, který uvádí, že „*Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*“, přičemž tento odstavec vyjadřuje tzv. právo na informační sebeurčení, což znamená, že ochrana soukromí se vztahuje nejen na soukromou vymezenou oblast prostoru, která obklopuje každého člověka, ale také např. na právo nebýt sledován či pronásledován ze strany veřejné moci⁴. P. Mates k tomu uvádí, že právo na informační sebeurčení je tvořeno celým komplexem práv, které zahrnuje nejen právo na soukromí, ale rovněž i svobodu projevu, ochranu osobních údajů či důvěrnost komunikací⁵. Rovněž Ústavní soud přiřazuje právo na informační sebeurčení k právu na ochranu soukromí, jak vyplývá např. z jeho nálezu sp. zn. Pl. ÚS 24/10 (Data Retention I), ve kterém uvádí: „*[...] právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny.*“⁶.

Právo na ochranu soukromí patří mezi mladší práva, přičemž je řazeno k tzv. právům čtvrté generace⁷. Jak uvádí J. Blahož, jsou tato práva „*charakterizována tím, že jejich posláním je chránit jednotlivce před devastujícími vlivy, nebezpečími a tlaky postindustriální*

² PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl.* 1. vydání. Praha: Leges, 2011, s. 503-565.

³ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, jak vyplývá ze změny provedené ústavním zákonem č. 162/1998 Sb.

⁴ WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 284.

⁵ MATES, Pavel a kol. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů.* 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 35.

⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10; shodně taktéž např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05, nebo ze dne 1. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 705/06.

⁷ MATES: *Ochrana osobnosti...*, s. 16.

společnosti.⁸“. K formulování těchto mladších práv dochází až po druhé světové válce, a to zejména na základě vzniku různých mezinárodních úmluv o lidských právech, které v tomto období začaly vznikat jako reakce na zločiny páchané v průběhu válečného období. V evropském regionu měla vliv na formulování práva na ochranu soukromí zejména Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která jej zakotvila ve svém čl. 8⁹.

1. 1. 1 Pojem „soukromí“

Stěžejním pojmem týkající se práva na ochranu soukromí je soukromí jako takové. Definovat jej je ovšem velmi složité, neboť pokud už se autoři o definice pokoušejí, jedná se o vymezení natolik obecné, že se pod daný pojem dá zařadit interpretací více, než je žádané, a tím pádem definice příliš nesplňuje svou funkci¹⁰. Jak uvádí P. Mates, okruh hodnot spadající pod právo na soukromí není uzavřený, nýbrž je dynamický a vyvíjí se s časem¹¹. J. Matějka dodává, že při pokusu o vymezení pojmu soukromí zde platí o to více než jinde, že každá navrhovaná definice je svým způsobem nebezpečná¹². Evropský soud pro lidská práva (dále v textu jen jako „ESLP“) pak ve svých rozsudcích uvádí, že není nutné uvést ucelenou definici pojmu „soukromý život“. V rozsudku *Niemietz versus Německo* ovšem dodává, že „[...] *bylo by však příliš restriktivním omezovat tento pojem [míněno „soukromý život“] na "vnitřní kruh", v jehož rámci může jednotlivec žít svůj vlastní osobní život podle libosti, a zcela z něho vyloučit vnější svět nezahrnutý do tohoto kruhu.*“¹³. Shodně se pak k problematice staví i Ústavní soud¹⁴.

Někteří autoři dovozují, že právo na ochranu soukromí je v podstatě právem soudním, neboť jeho obsah, tedy to, co bude vůbec pod toto právo spadat, tvoří a vymezují soudy, a to zejména pro české právní prostředí Ústavní soud, v rámci evropského regionu pak Evropský soud pro lidská práva, případně Soudní dvůr Evropské unie¹⁵.

⁸ BLAHOŽ, Josef. *Sjednocující se Evropa a lidská a občanská práva*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005, s. 50.

⁹ MATES: *Ochrana osobnosti...*, s. 16.

¹⁰ MATES: *Ochrana osobnosti...*, s. 18.

¹¹ Tamtéž.

¹² MATEJKA, Ján. *Internet jako objekt práva. Hledání rovnováhy autonomie a soukromí*. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, 2013, s. 52.

¹³ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. prosince 1992, *Niemietz v Germany* (stížnost č. 13710/88). Shodně pro širokou definici pojmu pak např. rozsudek ESLP ze dne 4. 12. 2008, *S. a Marper v Spojené království* (stížnost č. 30562/04), kde ESLP uvádí, že „[...] pojem „soukromý život“ má široký rozsah, který není možné definovat vyčerpávajícím způsobem, zahrnujícím fyzickou i morální integritu osoby.“, či rozsudek ESLP ze dne 6. 2. 2000, *Bensaid v Spojené království* (stížnost č. 44599/98), kde ESLP k pojmu „soukromý život“ uvádí následující: „*Soukromý život je široký pojem, který se nehodí k vyčerpávající definici.*“.

¹⁴ Např. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, či ze dne 2. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 2048/09.

¹⁵ MOLEK, Pavel. *Základní práva. Svazek první – Důstojnost*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 289.

1. 1. 2 Soukromí a volně přístupné osobní informace

V souvislosti s technologickým vývojem společnosti výrazně stoupl zájem na tom, aby byla osobní data a osobní údaje z nich plynoucí chráněna o to více. Vzhledem k tomu, že se internet dostal prakticky do všech aspektů společnosti, přičemž už zřejmě neexistuje oblast, která by nebyla internetem a s ním souvisejícími technologiemi zasažena, je nezbytné zajistit, aby osobní data, k jejichž výměně přes tyto technologie dochází, byla náležitě ochráněna. Současná společnost dostává přívlastek „informační“, neboť v ní informace zprostředkovávané přes elektronické komunikace hrají zásadní roli, a stoupá i zájem o jejich získání¹⁶. M. Kokeš v této souvislosti dokonce hovoří o tzv. „*digitálním spisu*“, který v prostředí internetu obsahuje všechna data o nás a o našem soukromí, přičemž mnohá z těchto dat jsou i lehce dohledatelná pouze prostřednictvím internetových vyhledávačů¹⁷.

Informace jsou velmi cenným nástrojem k tomu, jak si o někom udělat základní přehled. Aniž by bylo třeba přístupu do běžně neveřejných databází vedených typicky orgány veřejné moci, lze poměrně jednoduchou lustrací o člověku ledaco zjistit. Nehledě na neuvěřitelné množství informací, které jsou o sobě lidé schopni sdílet na sociálních sítích, mnohdy bez jakéhokoliv omezení a dostupné všem, existují i veřejnoprávní databáze, přesněji veřejné rejstříky či veřejné seznamy, ze kterých lze také o člověku mnoho informací zjistit. Z katastru nemovitostí můžeme o osobě zjistit, zda vlastní nějaké nemovité věci a kde bydlí, přičemž ke zjištění stačí jednoduché „prokliknutí“ z aplikace spravující mapy¹⁸. Z katastru také zjistíme, zda má osoba své vlastnické právo k nemovité věci omezené určitým věcným právem, zda má na nemovité věci bankovní instituce zřízené určité zástavní právo, což může vypovídat o tom, že vlastník využil k pořízení nemovité věci hypoteční úvěr, či zda je proti osobě vlastníka vedena exekuce. Tyto údaje samozřejmě musí být objektivně zjistitelné zejména z toho důvodu, aby oprávnění z daných práv mohli řádně a včas uplatňovat své nároky v rámci projevu zásady publicity veřejného seznamu. Na druhou stranu tyto údaje také dávají určitou možnost ostatním osobám, které k daných záležitostech oprávněny nejsou, aby si udělaly „obrázek“ o určité osobě (například o novém sousedovi). Není to ovšem jen katastr nemovitostí, ze kterého se dá zjistit poměrně dost údajů. Dalším příkladem by mohl být např. živnostenský rejstřík, kde se uvádí i datum narození osoby podnikatele, jeho bydliště, případně další informace týkající se jeho činnosti. Bohatým a lehce dostupným zdrojem informací je i obchodní rejstřík, ze kterého lze

¹⁶ MATES: *Ochrana osobnosti...*, s. 31.

¹⁷ KOKEŠ, Marian. Několik poznatků k problematice konkrétních konfliktů mezi právem na informační sebeurčení a ochranou národní bezpečnosti v tzv. době internetové. In ŠIMÍČEK, Vojtěch a kol. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita a Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 129.

¹⁸ Např. prostřednictvím Mapy.cz.

např. zjistit i část podílu a jeho výše, kterou se daná osoba podílí na určité společnosti. To může opět pomoci udělat si náhled na finanční situaci osoby, o které jiná osoba hledá veřejně dostupné informace. Samotný internetový vyhledávač a pouhé zadání jména vyhledávané osoby také slouží jako dobrý informační zdroj. Nejedná se přitom jen o veřejné seznamy či rejstříky, ze kterých by mohly být osobní údaje zjistitelné. Například samotná dražební vyhláška, kterou se vyhláší konání dražby a která je všem volně přístupná tím, že je zveřejněna na úřední desce obecního úřadu či úřadu městské části, obsahuje označení vlastníka dražené věci, přičemž se zároveň uvádí, jaká je odhadovaná cena takové věci¹⁹. Pokud se například jedná o nemovitou věc, může uvedení odhadované ceny o dlužníkovi vypovědět mnoho o jeho majetkových poměrech.

Tímto chci tedy podotknout, že osobní údaje v určité formě se nachází všude kolem nás. Někdy ani nemůžeme ovlivnit, kde budou zveřejněny či do číh rukou se dostanou. Co se veřejnoprávních seznamů týče, ty nemůžeme změnit na čistě neveřejné, neboť by zde zřejmě nebylo účelné, aby zájem na ochraně osobních údajů převážil nad ochranou práv plynoucí z těchto veřejných seznamů. Rozhodně ale můžeme ovlivnit to, jaké osobní údaje o naší osobě „vypustíme do éteru“ sami, a to zejména přes sociální sítě, přičemž poměrně důležité je si uvědomit, že internet tyto informace nezapomíná, jak bude ještě rozebráno dále v této práci.

1. 2 Právo na ochranu osobních údajů

Právo na ochranu osobních údajů, lépe řečeno právo na řádné zpracování osobních údajů, je upraveno v čl. 10 Listiny základních práv a svobod. Na evropské úrovni je pak zakotveno v Listině základních práv Evropské unie, a to konkrétně v jejím čl. 8. Jak již vyplývá z kapitoly 1. 1 týkající se práva na soukromí, ochrana osobních údajů bývá často řazena mezi komplex práv nazývaných se informačním sebeurčením²⁰.

Co přesně je osobním údajem a jaký je obsah tohoto pojmu uvádí každý právní předpis odlišně, byť v souhrnu se jedná víceméně o totéž, rozdíl spočívá v restriktivnosti či extenzivnosti definice. ZOOÚ, který je dnes již zrušen, definoval osobní údaj jako jakoukoliv informaci týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů²¹, GDPR definuje osobní údaj jako veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě²², nebo již neplatná směrnice 95/46/ES definovala osobní údaj jako veškeré informace o identifikované

¹⁹ § 43 odst. 1 písm. b) a d), odst. 3 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ MATES: *Ochrana osobnosti...*, s. 35.

²¹ § 4 písm. a) ZOOÚ

²² Čl. 4 bod 1 GDPR

nebo identifikovatelné osobě²³. Taktéž definice nauky se mírně liší. L. Nezmar například k definici osobních údajů uvádí, že je „[...] lze považovat za ekonomické aktivum vytvořené identitami a chováním jedinců, které je obchodováno výměnou za vyšší kvalitu služeb a produktů.“²⁴. P. Melotíková zase uvádí, že osobním údajem je „množina informací, které se vztahují k určité osobě a k jejímu soukromému životu.“²⁵.

Jednotnou definici, která by existovala napříč právními předpisy i naukou, zřejmě nenajdeme, byť ve své podstatě z hlediska obsahu jsou si všechny výše vyjmenované definice podobné. Lze tedy uzavřít, že osobním údajem jsou všechny informace, které se týkají určité osoby, či podle kterých lze takovou osobu identifikovat.

Považuji ještě za vhodné uvést, že v rámci kategorie osobních údajů se vymezuje určitá subkategorie, a to konkrétně údaje citlivé. Úmluva 108 ve svém čl. 6 k tomu uvádí, že se jedná o takové osobní údaje, které „prozrazují rasový původ, politické názory, náboženské nebo jiné přesvědčení, jakož i osobní údaje týkající se zdraví nebo pohlavního života, [...] a odsouzení za trestný čin.“²⁶. Citlivost takových údajů je dána zejména z toho důvodu, že je možné tyto využít a negativně ovlivnit právní postavení osob, k nimž se takové osobní údaje vztahují. K jejich dalšímu zpracování musí daný stát zaručit vhodné právní záruky²⁷.

1. 3 Vymezení pojmu „elektronické komunikace“

Určitý právní základ pro vymezení obsahu pojmu elektronických komunikací představuje směrnice 2002/58/ES²⁸, která ovšem výslovně tento pojem nedefinuje, spíše stanovuje povinnosti poskytovatelů elektronických komunikací, a to např. povinnost zabezpečit své sítě či zajistit důvěrnost informací přenášených v rámci jimi poskytovaných služeb²⁹. V českém právním řádu došlo k implementaci této směrnice prostřednictvím zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen jako „ZEK“). Tento zákon obsahuje definice sítí elektronických komunikací, zařízení či veřejné komunikační sítě, k obsahu pojmu elektronických komunikací jako takovému se ovšem nevyjadřuje. Definici proto musíme hledat

²³ Čl. 2 písm. a) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

²⁴ NEZMAR, Luděk. *GDPR: Praktický průvodce implementací*. 1. vydání. Praha: Grada, 2017, s. 20.

²⁵ MELOTÍKOVÁ, Petra. *Ochrana osobních údajů v rámci veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 13.

²⁶ Čl. 6 Úmluvy Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS 108) ze dne 28. ledna 1981, podepsané za Českou republiku ve Štrasburku dne 8. září 2000

²⁷ MELOTÍKOVÁ: *Ochrana osobních údajů...*, s. 17.

²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací

²⁹ DONÁT, Josef, TOMÍŠEK, Jan. *Právo v síti. Průvodce právem na internetu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 77.

v nauce. Komunikací obecně se rozumí dorozumívání mezi lidmi navzájem. Přívlastek „elektronické“ poté naznačuje, že k takové komunikaci bude docházet v prostředí internetu, a to jak přes počítačové sítě, tak i v rámci užívání moderních komunikačních prostředků, jako jsou například chytré telefony či pagery³⁰. Záměrně nepoužívám termín „telekomunikace“, neboť ten se vztahuje spíše na užití telefonních služeb. Nejoblíbenějším druhem elektronických komunikací je elektronická pošta. Dále zde řadíme např. Skype, který funguje na principu telefonování přes IP (tzv. Voice over IP), či obsáhlou kategorii sociálních sítí v rámci synchronní komunikace, tedy komunikace probíhající v reálném čase³¹. Mezi nejrozšířenější sociální sítě se v dnešní době řadí Instagram, WhatsApp, Facebook, Messenger, Twitter, Snapchat, Periscope, TikTok a mnoho dalších.

1. 4 Právní rámec ochrany osobních údajů

V rámci evropského regionu můžeme rozlišovat právní úpravu týkající se ochrany osobních údajů v rámci Rady Evropy a na úrovni práva Evropské unie.

V rámci Rady Evropy patří mezi nejvýznamnější právní předpisy vztahující se k ochraně osobních údajů zejména Evropská úmluva o ochraně lidských právech a svobod, která ochranu soukromí upravuje v čl. 8, ve kterém je zakotveno právo každého na „*respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence*“³². Dále je významná taktéž již zmíněná Úmluva Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS 108) ze dne 28. ledna 1981 a dodatkový protokol k ní z roku 2001. Relevantní pro tematiku ochrany v rámci elektronických komunikací je i Doporučení č. R (99) 5 Výboru ministrů členským státům ze dne 23. února 1999 týkající se ochrany soukromí na internetu.

Na poli Evropské unie je pro tuto problematiku významná Smlouva o fungování Evropské unie, která ve svém čl. 16 odst. 1 zaručuje „*právo každého na ochranu osobních údajů, které se ho týkají*“. Listina základních práv a svobod Evropské unie upravuje ochranu osobních údajů v čl. 8, přičemž v odst. 2 tohoto ustanovení stanoví povinnost zpracovávat tyto údaje „*korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby (...)*“. Za relevantní pro svou práci považuji dále i směrnici 2006/24/ES o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí. Nepochybně nejdůležitějším právním

³⁰ HOSZOWSKI, Radek. *Elektronická komunikace. Učební text*. [online]. sslch.cz, [cit. 10. října 2020]. Dostupné na <<https://www.sslch.cz/files/163/3-elektronicka-komunikace-u.pdf>>.

³¹ Tamtéž, s. 6.

³² Čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950, ve znění Protokolu č. 14.

předpisem, který vznikl na půdě Evropské unie a ke kterému se vztahuje značná část této práce, je obecné nařízení o ochraně osobních údajů, nejčastěji známé jako GDPR, a to s účinností od 25. května 2018.

V rámci českého právního řádu je pro ochranu osobních údajů důležitá zejména již zmiňovaná Listina základních práv a svobod, a to zejména čl. 7, čl. 10 a čl. 13. V roce 2019 došlo k přijetí nového zákona, který dále provádí GDPR a zároveň zrušuje ZOOÚ k datu 24. 4. 2019, a to konkrétně zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen jako „ZZOÚ“). V souvislosti s tím byl přijat také zákon č. 111/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů.

2. Změny v ochraně osobních údajů po účinnosti GDPR

Jak již bylo řečeno výše, GDPR nahrazuje dnes již zrušený ZOOÚ. GDPR ovšem tento zákon nezrušilo, neboť i po 25. květnu 2018, tedy poté, co se GDPR stalo přímo použitelným v důsledku toho, že se jedná z hlediska formy sekundární normotvorby evropského práva o nařízení, zůstal ZOOÚ nadále platný a účinný, ovšem došlo k derogaci řady jeho ustanovení, a zbytkově upravoval již jen některé aspekty související s Úřadem pro ochranu osobních údajů (např. jeho ustanovení, organizaci, apod.), případně některé další otázky, ke kterým dalo GDPR prostor pro úpravu v právních rádech jednotlivých členských států³³.

GDPR také nahrazuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES. Adekvátní ochranu osobních údajů v rychle se rozvíjejícím technologickém prostředí již nepostačovalo řešit jen novelizacemi této směrnice, proto bylo nutné přijmout novou právní úpravu. Oproti původní směrnici je GDPR nařízením, tedy jinou formou sekundární normotvorby práva Evropské unie. J. Navrátil k tomu uvádí, že nařízení je „[...] nejúplnějším a nejbezprostřednějším opatřením v rámci nástrojů sblížení práva, který mají orgány EU k dispozici. Má unifikační efekt. Nařízení EU jsou pro členské státy závazná a přímo použitelná, čili není nezbytná jejich implementace do právních rádu jednotlivých zemí Evropské unie. Proto i GDPR má formu unijního nařízení.“³⁴

Za určitého nástupce novelizovaného ZOOÚ je považován ZZOU, který upravuje pouze ty otázky, které GDPR upravit na vnitrostátní úrovni dovoluje³⁵. Jak uvádí i B. Vlachová a M. Maisner, nařízení umožnilo členským státům upravit výjimky z jeho pravidel v rámci vnitrostátních právních předpisů, přičemž český zákonodárce se snažil využít maximum povolených výjimek a přísnější podmínky pro zpracování osobních údajů nestanovovat³⁶. ZZOU tak stanoví např. nižší výše pokut za porušení právních předpisů o ochraně osobních údajů³⁷. Dále tento zákon upravuje i postavení a organizaci Úřadu pro ochranu osobních údajů, a to ve svých ustanoveních §§ 50-60.

2. 1 Vymezení základních pojmů používaných GDPR

Nařízení GDPR ve svém čl. 4 obsahuje definice pojmů, se kterými dále pracuje. Ne všechny tyto pojmy jsou pro naši právní úpravu nové, neboť řada z nich byla upravena již

³³ Úřad pro ochranu osobních údajů. *Základní příručka k ochraně údajů* [online]. ouuo.cz, [cit. 10. října 2020]. Dostupné na <<https://www.uouu.cz/zakladni-prirucka-k-ochrane-udaju/ds-4744/p1=4744>>.

³⁴ NAVRÁTIL, Jirí a kol. *GDPR pro praxi*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 29.

³⁵ § 2 ZZOU

³⁶ VLACHOVÁ, Barbora, MAISNER, Martin. *Zákon o zpracování osobních údajů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 10.

³⁷ §§ 61-63 ZZOU

v ZOOÚ. Jejich úprava v rámci GDPR má sloužit zejména tomu, aby se tyto pojmy vykládaly ve všech členských státech Evropské unie jednotně, byť dosud mohly mít jednotlivé státy více či méně odlišné definice. V rámci přijetí GDPR došlo v této oblasti k unifikaci práva. Vzhledem k tomu, že se ve zmíněném čl. 4 nachází mnoho definic, vybrala jsem si jich k vymezení pouze několik, a to ty, které považuji za klíčové pro další části této práce.

Prvním pojmem, který jsem vybrala k vymezení, je samotné zpracování. GDPR ve svém čl. 4 bodu 2 uvádí, že za zpracování se považuje „*jakákoliv operace nebo soubor operací s osobními údaji nebo soubory osobních údajů, který je prováděn pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromáždění, zaznamenání, uspořádání, strukturování, uložení, přizpůsobení nebo pozměnění (...)*“;³⁸. Nejedná se tedy o jakékoliv nakládání s osobními údaji, ale právě takové zpracování, které správce či zpracovatel provádí za určitým cílem a systematicky³⁹.

Jak definují pojem „osobní údaj“ jiné právní předpisy bylo již zmíněno v kapitole týkající se ochrany osobních údajů výše v této práci. GDPR pak definici pojmu obsahuje ve svém čl. 4 bodu 1, kde uvádí, že osobními údaji jsou „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“)*“;⁴⁰, přičemž dále uvádí, že „*[...] identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor*“.⁴¹ Za takový identifikátor lze považovat např. jméno a příjmení, rodné číslo, síťový identifikátor, nebo též takový, který umožňuje osobu identifikovat na základě určitého fyzického, genetického, ekonomického či kulturního prvku. Relativně zajímavým je v této souvislosti rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci Breyer⁴², ve kterém Soudní dvůr konstatoval, že i IP adresa je považována za osobní údaj. Toto tedy může být významné z hlediska ochrany osobních údajů v rámci elektronických komunikací a internetových služeb obecně⁴³.

Správce je dle čl. 4 bodu 7 GDPR „*fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účely a prostředky zpracování osobních údajů*“;⁴⁴. Správce je tedy subjekt, který zpracovává údaje pro účely své

³⁸ Čl. 4 bod 2 GDPR

³⁹ NULÍČEK, Michal a kol. *GDPR. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 85.

⁴⁰ Čl. 4 bod 1 GDPR

⁴¹ Tamtéž.

⁴² Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. října 2016, *Breyer v Spolková republika Německo*, C-213/15

⁴³ DEMMEL, Annette. *IP Addresses Constitute Personal Data According to Court of Justice of European Union* [online]. natlawreview.com, 20. října 2016 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.natlawreview.com/article/ip-addresses-constitute-personal-data-according-to-court-justice-european-union>>.

⁴⁴ Čl. 4 bod 7 GDPR

činnosti, přičemž může zpracováním pověřit zpracovatele⁴⁵. Zpracování osobních údajů pak může být subjektu uloženo i zákonem, a to zejména v oblasti veřejného práva, konkrétně například dle zákona o základních registrech⁴⁶.

V souvislosti s pojmem správce je nutné vymezit i pojem zpracovatele. Dle čl. 4 bodu 8 GDPR je zpracovatelem „*fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jiný subjekt, který zpracovává osobní údaje pro správce*“⁴⁷. Správce může a nemusí využít služeb dalšího subjektu, tedy zpracovatele, ke zpracování všech nebo jen části osobních údajů. Jak však uvádí M. Nulíček, zpracovatelem je osoba odlišná od správce a musí mít vlastní právní identitu, tedy např. oddělení lidských zdrojů, které je součástí subjektu povinného jako správce, není při zpracování personální agendy považováno za zpracovatele⁴⁸.

„Pseudonymizace“ tak, jak je vymezena v čl. 4 bodu 5 GDPR, znamená zpracování osobních údajů takovým způsobem, že již následně nelze určit, kterého subjektu se týkají, a to například tak, že se subjektům v databázi místo uvedení jejich jména a příjmení přiřadí kódy, podle kterých je nebude možné identifikovat⁴⁹.

2. 2 Komparace vybraných otázek úpravy v GDPR a v ZOOÚ

Jedním z hlavních cílů GDPR, mimo posílení práv v oblasti ochrany osobních údajů a přizpůsobení právní regulace současnému stavu technologií, je sjednocení právní úpravy ve všech členských zemích Evropské unie. V této kapitole si vyberu několik aspektů právní úpravy, k jejichž změnám došlo v důsledku přijetí GDPR.

2. 2. 1 Zásady zpracování

ZOOÚ neobsahoval výčet zásad zpracování osobních údajů explicitně tak, jak je uvádí GDPR ve svém čl. 5 a násl. ZOOÚ tyto zásady pouze promítal do povinností stanovených v § 5 odst. 1, nicméně směrnice 95/46/ES, která GDPR předcházela, zásady také výslovně uváděla. Mezi zásady explicitně vyjmenované v čl. 5 GDPR nyní patří zejména zásada zákonnosti, korektnosti, transparentnosti, minimalizace údajů, účelového omezení, přesnosti, omezení uložení, integrity a důvěrnosti⁵⁰.

⁴⁵ NULÍČEK: *GDPR. Obecné nařízení...*, s. 90.

⁴⁶ Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ Čl. 4 bod 8 GDPR

⁴⁸ NULÍČEK: *GDPR. Obecné nařízení...*, s. 92.

⁴⁹ ŽŮREK, Jirí. *Praktický průvodce GDPR*. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2018, s. 45.

⁵⁰ Čl. 5 odst. 1 písm. a) - f) GDPR

2. 2. 2 Princip odpovědnosti správce a přístup založený na riziku

GDPR je na rozdíl od předcházejícího ZOOÚ založeno na dvou nových přístupech, a to konkrétně na principu odpovědnosti správce a na přístupu založeném na riziku. První z nich vyjadřuje odpovědnost správce za dodržování zásad zpracování osobních údajů, které stanovuje čl. 5 odst. 1 GDPR, přičemž správce má zároveň povinnost takový soulad i doložit. Samotná odpovědnost správce za zpracování osobních údajů zde existovala i podle ZOOÚ, ovšem GDPR rozšiřuje tento princip tím, že stanovuje výslovně povinnost soulad doložit⁵¹, což v ZOOÚ stanoveno nebylo. Zároveň toto doložení nespočívá v jednorázovém úkonu, ale jedná se o kontinuální proces plnění povinností, které pro správce vyplývají z GDPR⁵².

Přístup založený na riziku vyjadřuje povinnost správce, a případně zpracovatele, přijmout příslušná technická a organizační opatření pro to, aby bylo zajištěno zabezpečení osobních údajů v souladu s rizikem, které zpracování pro subjekty údajů představuje. Každé nakládání s osobními údaji je jinak rizikové, proto nešlo stanovit jednotnou hranici zabezpečení, která by platila pro všechny správce. Se zvyšujícím se rizikem připadá více povinností pro správce⁵³.

Vzhledem k tomu, jak došlo k rozšíření přístupu založeném na riziku, došlo ke zrušení oznamovací povinnosti správce, která vyplývala z § 16 odst. 1 ZOOÚ. Toto ustanovení ve svém znění uvádělo, že správce, který hodlá „zpracovávat osobní údaje nebo změnit registrované zpracování [...]“, je povinen tuto skutečnost písemně oznámit Úřadu před zpracováním osobních údajů.⁵⁴ GDPR tuto povinnost do svého znění nepřejalo, ovšem upravuje v této souvislosti nové instituty, které pramení z přístupu založeném na riziku, a to například záznamy o činnostech zpracování, posouzení vlivu na ochranu osobních údajů, jmenování pověřence pro ochranu osobních údajů či předchozí konzultace⁵⁵.

2. 2. 3 Práva subjektů údajů

GDPR upravuje práva subjektů podrobněji, než jak tomu bylo za účinnosti ZOOÚ, a to i z toho důvodu, že právě posílení práv v oblasti ochrany osobních údajů bylo jedním z hlavních cílů tohoto nařízení⁵⁶. ZOOÚ ve svých ustanoveních konkrétně uváděl právo na informace (§ 11), právo na přístup k informacím (§ 12), právo na vysvětlení (§ 21 odst. 1 písm. a), či právo na blokování, opravu, doplnění nebo likvidaci osobních údajů (§ 21 odst. 1 písm. b). GDPR

⁵¹ Čl. 5 odst. 2 GDPR

⁵² ŽŮREK: *Praktický průvodce...*, s. 27.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ § 16 odst. 1 ZOOÚ

⁵⁵ ŽŮREK: *Praktický průvodce...*, s. 29.

⁵⁶ NAVRÁTIL: *GDPR pro praxi...*, s. 30.

obsahuje práva subjektů údajů ve své kapitole III, a to v mnohem podrobnější úpravě ve srovnání s předchozí právní úpravou v ZOOÚ. V oddíle I kapitoly III GDPR je upravena transparentnost a postupy, přičemž je stanoveno, že správce má poskytovat informace „*stručným, transparentním, srozumitelným a snadno přístupným způsobem*“⁵⁷, a nově je stanovena i lhůta pro poskytnutí informací. Z čl. 12 odst. 3 vyplývá, že správce poskytne informace o přijatých opatření subjektu údajů bez zbytečného odkladu, a pokud tak učinit nelze, maximálně do jednoho měsíce od obdržení žádosti, přičemž lhůtu lze prodloužit o dva měsíce, a to zejména s ohledem na složitost žádosti. Dle odst. 5 téhož ustanovení mají být sdělení poskytována bezplatně. Stanovení příslušných lhůt a bezplatnosti poskytování je novinkou oproti předcházející právní úpravě, neboť ZOOÚ ve svém ustanovení § 12 odst. 3 přímo zakotvoval právo správce na to, aby požadoval přiměřenou úhradu za poskytnutí informace. Nově je také stanovena možnost správce odmítnout žádosti vyhovět, a to zejména v případech, kdy je žádost zjevně nedůvodná nebo nepřiměřená⁵⁸. Zjevně nedůvodná bude např. žádost dle čl. 18 GDPR, přičemž žadatel neuvede důvody žádosti o omezení zpracování, dále žádost nesrozumitelná či dožadující se práva, která subjektu v daném případě nenáleží⁵⁹.

Čl. 15 GDPR upravuje právo subjektu údajů na přístup k osobním údajům, což v podstatě odpovídá úpravě v § 12 ZOOÚ. Správce má i nadále povinnost poskytnout potvrzení o tom, zda jsou osobní údaje subjektu zpracovávány či ne, přičemž jediný rozdíl spočívá v tom, že GDPR rozšiřuje rozsah informací, které se v potvrzení uvádějí, a to o poučení o právu na opravu, výmaz či vznesení námítky proti takovému zpracování⁶⁰.

Čl. 16 GDPR zakotvuje právo subjektů údajů na opravu či doplnění údajů, což je projevem zásady přesnosti upravené v čl. 5 odst. 1 písm. d) daného nařízení. Obdobné právo bylo zakotveno i v § 21 odst. 1 písm. b) ZOOÚ, přičemž zde byla upravena i možnost žádat blokování údajů, která je nyní v GDPR upravena zvlášť, a to konkrétně v čl. 18, přičemž je i rozšířen okruh případů, kdy lze takovou blokaci žádat⁶¹.

GDPR dále ve svých ustanoveních upravuje škálu dalších práv subjektů údajů, a to konkrétně právo být zapomenut (čl. 17), právo na přenositelnost údajů (čl. 20), či právo vznést námitku proti zpracování (čl. 21). Pro účely mé práce budou v rámci této kapitoly dále blíže rozebrána právě tato tři práva.

⁵⁷ Čl. 12 odst. 1 GDPR

⁵⁸ Čl. 12 odst. 5 GDPR

⁵⁹ NONNEMANN, František, MATYSOVÁ, Monika. Možnost odmítnout uplatnění práva subjektu údajů dle GDPR. *Právní rozhledy*, 2018, č. 12, s. 424.

⁶⁰ Úřad pro ochranu osobních údajů. 6. *Práva subjektů údajů* [online]. ouuo.cz, [cit. 18. října 2020]. Dostupné na <<https://www.uouu.cz/6-prava-subjektu-udaju/d-27276/pl=4744>>.

⁶¹ NULÍČEK: *GDPR. Obecné nařízení...*, s. 235.

Právo na výmaz (resp. právo být zapomenut) upravuje GDPR v čl. 17. Ještě před tím, než bylo toto právo oficiálně zakotveno v právní úpravě nařízení, jej dovedl Soudní dvůr EU ve věci Google Spain⁶², a to na základě práva na opravu, výmaz nebo blokování údajů a práva na námitku, které upravovala směrnice 95/46/ES ve svých člancích 12 a 14, přičemž tato práva byla implementována i v ZOOÚ, a to konkrétně v ustanoveních § 20 a § 21⁶³. Právo na výmaz lze ovšem požadovat jen v případech vymezených v čl. 17 odst. 1 a 2 GDPR. Čl. 3 daného ustanovení poté upravuje, kdy se právo na výmaz neuplatní, a to zejména v případech, kdy je to nezbytné pro výkon práva na svobodu projevu, z důvodu veřejného zájmu v oblasti veřejného zdraví, pro účely archivace ve veřejném zájmu, či pro výkon právních nároků⁶⁴. Právo na výmaz proto není právem absolutním, byť je tak v praxi někdy interpretováno⁶⁵.

Právo na přenositelnost údajů (taktéž známo jako právo na portabilitu) je upraveno v čl. 20 GDPR, přičemž v ZOOÚ takové právo vůbec upraveno nebylo. M. Nulíček k účelu tohoto práva uvádí, že „[...]jeho cílem je umožnit převádění osobních údajů mezi správci tak, aby se rozšířily možnosti subjektu údajů tím, že se usnadní přesouvání, kopírování a předávání osobních údajů z jednoho IT prostředí do jiného.“⁶⁶. Právo na portabilitu je však využitelné jen za splnění podmínek, které stanoví čl. 20 odst. 1 písm. a) a b) GDPR, a to konkrétně jen v případě, je-li zpracování založeno na souhlasu subjektu nebo na smlouvě specifikované v čl. 6 odst. 1 písm. b), a zároveň toto zpracování probíhá automatizovaně.

Právo vznést námitku proti zpracování tak, jak je upraveno v čl. 21 GDPR, umožňuje subjektu údajů vznést námitku proti zpracování osobních údajů v případě, kdy neměl možnost ovlivnit, že jsou jeho údaje zpracovány, a současně nejde o plnění právní povinnosti nebo se nejedná o důležitý zájem. Tento institut byl již obsažen v čl. 14 směrnice 95/46/ES, ovšem v rámci ZOOÚ byla upravena pouze možnost vznést obecnou námitku, avšak bez možnosti posouzení takové žádosti ve vztahu ke zpracování na podkladě právních titulů oprávněného zájmu správce nebo při plnění úkolů veřejné moci⁶⁷.

Závěrem bych k této kapitole týkající se komparace jednotlivých právních úprav ještě dodala, že ZOOÚ ani GDPR se nevztahují na zpracování osobních údajů pro osobní potřebu, pokud již nejsou údaje dále zpracovávány, tzn. na soukromé adresáře či poznámky s daty

⁶² Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 13. května 2014, *Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González*, C-131/12

⁶³ NULÍČEK: *GDPR. Obecné nařízení...*, s. 229.

⁶⁴ Čl. 17 odst. 3 GDPR

⁶⁵ ŽŮREK: *Praktický průvodce...*, s. 139.

⁶⁶ NULÍČEK: *GDPR. Obecné nařízení...*, s. 242.

⁶⁷ Tamtéž, s. 249.

narození a adresami známých či rodiny⁶⁸. Taktéž je shodně upraveno, že se GDPR nebude vztahovat na zpracování údajů pro účely prevence či odhalování trestných činů a za účelem bezpečnosti a obrany států. Tyto dílčí otázky poté upravuje směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV. Tuto směrnici je pak nutné implementovat do českého právního řádu⁶⁹.

2. 3 Nové povinnosti správců a zpracovatelů

Ne u všech práv a povinností, které nyní upravuje GDPR, lze najít odpovídající ustanovení v předcházejícím a dnes již zrušeném ZOOÚ. Byť má být jedním z charakteristických znaků ochrany osobních údajů kontinuita⁷⁰, GDPR staví na větší odpovědnosti správců a zárukách jednotlivce⁷¹, a proto přináší i řadu nových povinností, které dosud v české právní úpravě upraveny nebyly, či byly upraveny jiným způsobem. Typickým příkladem může být již zrušená oznamovací povinnost dle § 16 ZOOÚ, kterou GDPR již nepřejímá, a místo toho zavádí ve svém čl. 30 povinnost vytvořit záznamy o činnostech. V této podkapitole se zaměřím i na další z nově upravených povinností kromě vedení záznamů, a to konkrétně na povinnost hlášení bezpečnostních incidentů a jmenování pověřence.

2. 3. 1 Vytvoření záznamů o činnostech

Záznamy o činnostech jsou základním dokumentem, ve kterém jsou uvedeny informace o zpracování osobních údajů. K jejich vedení jsou povinni správci a zpracovatelé⁷². K samotnému účelu těchto záznamů se vyjadřuje i bod 82 odůvodnění GDPR, když uvádí, že správce či zpracovatel má vést záznamy o činnostech z toho důvodu, aby doložil soulad s nařízením, přičemž tyto záznamy má pak dozorovému úřadu zpřístupnit na jeho žádost⁷³. Článek 30 GDPR poté uvádí jednotlivé kategorie informací, které musí být v záznamech

⁶⁸ NAVRÁTIL: *GDPR pro praxi...*, s. 31.

⁶⁹ Tamtéž, s. 32.

⁷⁰ POMAIZLOVÁ, Karin, FÜRSTOVÁ, Monika. GDPR – revoluce nebo rozvedení stávajícího? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 9, s. 15.

⁷¹ BUTTARELLI, Giovanni. „Accept and continue“: Billions are clocking into digital sweat factories without realizing it [online]. edps.europa.eu, 30. dubna 2018 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <https://edps.europa.eu/press-publications/press-news/blog/accept-and-continue-billions-are-clocking-digital-sweat-factories_en>.

⁷² KRÁL, Štefan. In PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří a kol. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Data a soukromí v digitálním světě. Komentář*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 246.

⁷³ Bod 82 odůvodnění GDPR

obsaženy, např. účely zpracování, kategorie příjemců, kterým byly osobní údaje zpřístupněny, či plánované lhůty pro výmaz jednotlivých kategorií údajů⁷⁴. Tyto náležitosti, které musí být v záznamech uvedeny, se částečně shodují s náležitostmi, které stanovoval § 16 ZOOÚ ohledně oznamovací povinnosti správce k ÚOOÚ⁷⁵. Rozdíl ovšem spočívá v tom, že již zmiňovaná oznamovací povinnost se týkala jen správce, kdyžto povinnost vést záznamy o činnostech se týká jak správce, tak zpracovatelů osobních údajů, jak stanoví čl. 30 odst. 2 GDPR. Samotné vedení záznamů v sobě promítá i aplikaci zásady odpovědnosti, kterou GDPR upravuje ve svém čl. 5 odst. 2, neboť jejich pořizovatel tímto dokládá soulad svých činností s nařízením. Pokud by správce či zpracovatel tyto záznamy nevedl, i když k tomu byl povinen, jednal by v rozporu s touto zásadou⁷⁶. Dle čl. 30 odst. 3 GDPR se pak takové záznamy mají vést písemně, přičemž GDPR výslovně uznává i elektronickou formu záznamů. P. Mališ k tomu dodává, že povinnost bude splněna již vedením kupříkladu tabulkového dokumentu v aplikaci Microsoft Excel⁷⁷.

Ne vždy má ovšem správce či zpracovatel povinnost vést své záznamy o činnostech. Čl. 30 odst. 5 GDPR stanoví, že takovou povinnost nemají podniky či organizace zaměstnávající méně než 250 lidí, ledaže zpracování představuje riziko pro práva a svobody subjektů údajů, není příležitostné nebo zahrnuje zpracování zvláštních kategorií údajů⁷⁸. E. Janečková k výkladu tohoto ustanovení ještě mimo jiné uvádí, že podmínky stanovené v odst. 5 nemusí být splněny kumulativně, nýbrž stačí naplnění jakéhokoliv předpokladu, a limit 250 osob, pro které není nutné záznamy zpracovávat, již není relevantní⁷⁹.

2. 3. 2 Hlášení bezpečnostních incidentů

GDPR ve svých člancích 33 a 34 obsahuje nové povinnosti, které dosud v ZOOÚ obsaženy nebyly, ovšem české právní úpravě nejsou úplně cizí. Povinnost ohlašovat porušení zabezpečení osobních údajů se nachází již v ustanovení § 88 odst. 4 a 5 ZEK⁸⁰, který uvádí, že „v případě porušení ochrany osobních údajů fyzické osoby je povinen podnikatel poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací oznámit bez zbytečného odkladu tuto skutečnost Úřadu pro ochranu osobních údajů.⁸¹“. Nyní je obdobná povinnost obsažena

⁷⁴ Čl. 30 odst. 1 písm. a)-g) GDPR

⁷⁵ KRÁL, Štefan. In PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří a kol. *Obecné nařízení...*, s. 246.

⁷⁶ JANEČKOVÁ, Eva. *GDPR. Praktická příručka implementace*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 28.

⁷⁷ MALIŠ, Petr. *GDPR – 3. díl: Vedení záznamů o činnostech zpracování osobních údajů* [online]. Pravoit.cz, 22. listopadu 2017 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravoit.cz/novinka/gdpr-3-dil-vedeni-zaznamu-o-cinnostech-zpracovani-osobnich-udaju>>.

⁷⁸ Čl. 30 odst. 5 GDPR

⁷⁹ JANEČKOVÁ: *GDPR. Praktická příručka...*, s. 28.

⁸⁰ Tamtéž, s. 34.

⁸¹ § 88 odst. 4 ZEK

i výslovně v GDPR, které ve svém čl. 33 stanoví povinnost správce oznámit bez zbytečného odkladu, nejpozději do 72 hodin, dozorovému úřadu jakékoliv porušení zabezpečení osobních údajů, ledaže by bylo nepravděpodobné, že porušení by představovalo riziko pro práva a svobody subjektů údajů. Nařízení pak stanoví i obsah takového ohlášení⁸².

Na ustanovení čl. 33 navazuje i čl. 34, který zavádí povinnost oznámení porušení zabezpečení osobních údajů přímo i zasaženému subjektu údajů, a to v případě, že porušení zabezpečení představuje vysoké riziko pro práva a svobody tohoto subjektu údajů. Odst. 3 daného ustanovení ovšem tuto povinnost zmírňuje, když stanoví tři případy, kdy oznámení subjektu údajů ze strany správce není zapotřebí, a to konkrétně v případě, kdy správce zavedl technická a organizační ochranná opatření, která byla použita u osobních údajů dotčených porušením zabezpečení, a která tyto údaje činí pro jiné osoby nesrozumitelnými, dále pokud správce přijal následná opatření, která zamezí tomu, aby se vysoké riziko pro práva a svobody subjektů údajů již neprojevalo, a konečně, pokud by to ze strany správce vyžadovalo nepřiměřené úsilí, přičemž pak stačí subjekty údajů informovat veřejným oznámením⁸³.

Při určení rizika porušení zabezpečení bude nutné posoudit, která kategorie osobních údajů byla porušením dotčena, charakter takového porušení, a kolik subjektů bylo takto dotčeno. Je logické, že vyšší riziko představují porušení zabezpečení zvláštních kategorií osobních údajů či citlivých údajů (např. údaje o zdravotním stavu či finanční situaci), případně porušení zabezpečení údajů, jimiž lze způsobit újmu (např. únik přihlašovacích údajů). Důležitým kritériem může být i skutečnost, zda se jednalo o porušení spočívající v úmyslném či nedbalostním jednání⁸⁴.

2. 3. 3 Jmenování pověřence pro ochranu osobních údajů

Pověřenec pro ochranu osobních údajů je osoba, která dohlíží na zpracování osobních údajů v souladu s GDPR, a zároveň radí správci ohledně skutečností, které nastávají v rámci jeho činnosti v souvislosti s ochranou osobních údajů. Taktéž plní funkci kontaktního místa, a to jak pro subjekty údajů, tak i pro dozorový úřad⁸⁵.

Povinnost jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů obsahuje GDPR ve svém ustanovení čl. 37. Povinné jmenování pověřence se ovšem nevztahuje na všechny subjekty, které zpracovávají osobní údaje, nýbrž vzniká jen ve třech případech, které nařízení výslovně uvádí, a to zaprvé v případě, kdy zpracování provádí orgán veřejné moci či veřejný subjekt,

⁸² Čl. 33 odst. 3 GDPR

⁸³ Čl. 34 odst. 3 písm. a) – c) GDPR

⁸⁴ JANEČKOVÁ: *GDPR. Praktická příručka...*, s. 36.

⁸⁵ NULÍČEK: *GDPR. Obecné nařízení...*, s. 361.

s výjimkou soudů při výkonu soudních pravomocí, zadruhé v případě, pokud hlavní činnost správce či zpracovatele spočívá ve zpracovatelských operacích, které vzhledem ke svému rozsahu nebo účelu vyžadují rozsáhlé a pravidelné monitorování subjektů údajů, a zatřetí v případě, kdy hlavní činnost správce či zpracovatele spočívá v rozsáhlém zpracování zvláštních kategorií údajů uvedených v čl. 9 a 10⁸⁶. V souladu s čl. 37 odst. 6 GDPR může být pověřenec pracovníkem správce či zpracovatele, nebo může být jako pověřenec jmenován i externí spolupracovník, přičemž tak může být využito zejména u malých a středních společností, které vždy nemusí mít dostatek vlastních personálních kapacit pro obsazení této pozice⁸⁷. Taktéž mohou funkci pověřence plnit specializované společnosti, které se ochranou osobních údajů zabývají jako svou hlavní činností⁸⁸. I pokud správce není povinen jmenovat pověřence, může tak učinit i dobrovolně, přičemž pak ale bude muset plnit všechny povinnosti a požadavky z této funkce vyplývající, které GDPR stanoví⁸⁹.

⁸⁶ Čl. 37 odst. 1 písm. a)-c) GDPR

⁸⁷ SUCHÁNKOVÁ, Lenka. In PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří a kol. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Data a soukromí v digitálním světě. Komentář*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 294.

⁸⁸ NEŠPŮREK, Robert, ŠUCHMAN, Jaroslav, JAROŠ, Ján. *Pověřenec pro osobní údaje dle GDPR: kdy, koho a jak pověřit?* [online]. Epravo.cz, 26. března 2018 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/poverenec-pro-osobni-udaje-dle-gdpr-kdy-koho-a-jak-poverit-107265.html>>.

⁸⁹ KALÍŠEK, Jindřich, VĚŽNÍKOVÁ, Petra. *Pověřenec pro ochranu osobních údajů dle nařízení GDPR – Nové pokyny WP29 k výkonu funkce* [online]. Epravo.cz, 24. ledna 2017 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/poverenec-pro-ochranu-osobnich-udaju-dle-narizeni-gdpr-nove-pokyny-wp29-k-vykonu-funkce-104829.html>>.

3. Pojem „cookies“ a jejich fungování

3.1 Vymezení pojmu, princip fungování a funkce

Cookie⁹⁰ je krátký textový soubor, který vytvoří webový server, ukládaný buď v počítači nebo v mobilním zařízení, a to prostřednictvím používaného prohlížeče. Později, při opakované návštěvě webové stránky, pošle dané zařízení onu uloženou cookie zpět serveru, a ten získá všechny informace, které si již při dřívější návštěvě o uživateli uložil⁹¹. Google k tomu ve svých uživatelských podmínkách vysvětluje, že cookies umožňují webu, aby si zapamatoval preferovaný jazyk či další individuální nastavení, přičemž příští návštěva pak může být pro uživatele příjemnější. Bez cookies by bylo procházení webu složitější⁹². Typickým projevem cookies je například předvyplněný formulář při přihlašování do emailové schránky či při objednávání zboží v e-shopu, kdy se uživatelům automaticky nabízejí údaje, které o sobě již v minulosti zadávali do jiných webových formulářů (typicky jméno, příjmení, adresa pro doručování, telefonní číslo, emailová adresa apod.).

Principem cookies je, že umožňují odlišit uživatele webu od sebe navzájem, a uložit o nich konkrétní údaje. Využívají se také ke zpracovávání statistik, neboť umožňují sledovat, jak se uživatelé chovají v prostředí internetu⁹³. Internetový zdroj Stawebnice.com v této souvislosti dále uvádí, že cookies sledují například i to, odkud návštěvník stránek přišel, či případně přes jaké klíčové slovo stránku našel. Údaje shromažďované právě prostřednictvím cookies jsou pro vlastníky stránek doslova pokladem, protože z těchto informací mohou zjistit, zda je pro ně výhodnější investovat do marketingových kampaní nebo naopak své stránky jinak propagovat a peníze ušetřené z marketingu využít například pro optimalizaci svých webových stránek⁹⁴.

Co se funkcí cookies týče, ty se pak mohou lišit právě v souvislosti s tím, co je jejich primárním účelem. V souvislosti s tím můžeme rozlišovat cookies remarketingové, které využívají nasbíraná data k tomu, aby přizpůsobovaly uživateli obsah reklam a cílily přímo na jeho osobu, dále cookies analytické, které svými nasbíranými daty napomáhají zlepšovat

⁹⁰ Anglický výraz, v českém jazyce se nepřekládá, protože neexistuje vhodné a výstižné synonymum. Některé zdroje uvádí, že název „cookies“ vznikl na základě anglosaského zvyku nabídnout hostům sušenku k vytvoření příjemné atmosféry, viz např. Stawebnice. *Co jsou cookies a k čemu slouží? Je třeba se bát cookies?* [online]. stawebnice.com, [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.stawebnice.com/seo/seo-blog/co-jsou-cookies-k-cemu-slouzi-cookies/>>.

⁹¹ STAŇKOVÁ, Lucie. *GDPR snadno a přehledně*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2018, s. 219.

⁹² Google. *Jak Google využívá soubory cookie* [online]. policies.google.com, [cit. 18. října 2020]. Dostupné na <<https://policies.google.com/technologies/cookies?hl=cs>>

⁹³ STAŇKOVÁ: *GDPR snadno...*, s. 219.

⁹⁴ Stawebnice. *Co jsou cookies a k čemu slouží? Je třeba se bát cookies?* [online]. stawebnice.com, [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.stawebnice.com/seo/seo-blog/co-jsou-cookies-k-cemu-slouzi-cookies/>>.

uživatelský komfort webu, neboť shromažďují informace o tom, jakým způsobem uživatelé web používají. Cookies esenciální, neboli též technické, jsou důležité pro to, aby webové stránky správně fungovaly – mohou souviset i s tzv. autentizačními cookies, které pomáhají serveru, aby věděl, že už došlo k přihlášení uživatele, například na sociální síť či do e-shopu. V případě těchto technických cookies nemusí být udělen souhlas s jejich užíváním. V neposlední řadě rozlišujeme i cookies trackingové, neboli sledovací, které sledují aktivitu uživatelů na webu a analyzují výkon různých konverzních kanálů⁹⁵.

Aby ale nebylo o cookies pojednáno jen v nelichotivém slova smyslu, musím zmínit také to, že jejich strádání osobních údajů je využíváno i ve prospěch uživatelů. S využitím tzv. autentizačních cookies již není nutné se pokaždé přihlašovat, pokud již jednou k přihlášení došlo a uživatel se jen proklikl na další stránku. Pokud by tyto cookies neexistovaly, museli bychom se při každém kliku na další stránku znovu přihlašovat, což je jen těžko představitelné například při posílání emailů či při využívání sociálních sítí. Taktéž při nákupu v internetových obchodech by bez využití těchto cookies nešlo zboží vložit do košíku, nebo spíše by v košíku ani nezůstalo, kdybychom se po každém kliku museli znovu přihlašovat a košík by se po každém přihlášení „vynuloval“⁹⁶.

3. 2 Cookies a GDPR

Před několika lety se na většině webů začala objevovat ve spodní či vrchní části stránky určitá „lišta“, která žádala uživatele, aby souhlasili s používáním cookies na dané stránce. Některé stránky zpřístupnily obsah i bez toho, aniž by uživatel musel výslovně „kliknout“ na políčko udělující souhlas, a jen ponechaly lištu na zobrazené stránce většinou s prohlášením, že dalším používáním stránky uživatel souhlasí s používáním cookies, či podobnou definicí, jiné webové stránky dokonce vůbec neumožňovaly bez udělení souhlasu pokračovat dále na obsah webu. Tuto povinnost, tedy vyžádat si souhlas uživatele s používáním cookies, uložila majitelům webových stránek směrnice 2002/58/ES (tzv. „e-Privacy Directive“)⁹⁷ novelizovaná směrnicí 2009/136/ES. Taktéž o tom, že stránka používá soubory cookies, musí být koncový uživatel v souladu s touto směrnicí vždy poučen, což stanovuje čl. 5 odst. 3 novelizované směrnice 2002/58/ES. Obdobná právní úprava se nachází také v § 89 odst. 3 ZEK, kde je stanovena povinnost předem uživatele informovat o rozsahu a účelu zpracování osobních

⁹⁵ STAŇKOVÁ: *GDPR snadno...*, s. 220.

⁹⁶ Stawebnice. *Co jsou cookies a k čemu slouží? Je třeba se bát cookies?* [online]. stawebnice.com, [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.stawebnice.com/seo/seo-blog/co-jsou-cookies-k-cemu-slouzi-cookies/>>

⁹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací

údajů, a také povinnost umožnit uživatelům odmítnout takové zpracování. Jedná se o projevení tzv. principu opt-out, kdy se předpokládá, že uživatel souhlas udělil, přičemž je možné tento souhlas následně odmítnout⁹⁸. V této souvislosti považuji za vhodné podotknout, že právní předpisy Evropské unie, a tedy i GDPR, staví na opačném principu, tedy opt-in, což znamená, že je nutné nejdříve udělit souhlas s používáním cookies. Taktéž vzhledem k tomu, že nařízení je přímo účinné a má přednost před úpravou v ZEK, uplatní se dle mého názoru v případě cookies režim opt-in, který požaduje předchozí udělení souhlasu uživatele, jak shodně uvádí i I. Kindlová a M. Švec⁹⁹.

Dle čl. 4 odst. 11 GDPR je souhlasem subjektu údajů „*jakýkoli svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením své svolení ke zpracování svých osobních údajů*“¹⁰⁰. V souvislosti s tím lze za souhlas se zpracováním osobních údajů považovat už jen to, že uživatel v nastavení svého prohlížeče, který používá k prohlížení webových stránek, určí, že má tento prohlížeč umožnit webové stránce ukládání cookies, což uvádí i ÚOOÚ ve svém Doporučení ke zpracování cookies¹⁰¹. Nepochybně se jedná o projev vůle, neboť nastavení si určuje každý uživatel sám, přičemž souhlas je učiněn tzv. konkludentním jednáním, a prohlížeč poté souhlas zprostředkovává¹⁰². Dojde zde tedy k naplnění podmínek pro to, aby se jednalo o udělení souhlasu se zpracováním osobních údajů dané webové stránce. To ale nezabavuje správce informační povinnosti vůči subjektu údajů, jakým způsobem bude jeho osobní údaje zpracovávat a k jakému účelu slouží. Zároveň by měl být subjekt poučen i o tom, jak případně cookies vypnout či odmítnout souhlas se zpracováním osobních údajů, případně alespoň kde lze tyto informace nalézt¹⁰³. Zajímavými se v této kontextu jeví i poměrně nové pokyny o souhlasu při používání cookies, které schválil na počátku května roku 2020 Evropský sbor pro ochranu osobních údajů. Sbor uvedl, že pouhá skutečnost, že uživatel prohlíží webovou stránku, ještě neznámá, že dal souhlas s užíváním cookies. Jednalo se zejména o reakci na skutečnost, že některé webové stránky nedovolovaly uživatelům pokračovat v prohlížení,

⁹⁸ JANSÁ, Lukáš a kol. *Internetové právo. Praktický průvodce*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2016, s. 255.

⁹⁹ KINDLOVÁ, Ilona, ŠVEC, Michal. *Práva a povinnosti související s právní úpravou tzv. „cookies“* [online]. Epravo.cz, 4. června 2014 [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prava-a-povinnosti-souvisejici-s-pravni-upravou-tzv-cookies-94488.html>>.

¹⁰⁰ Čl. 4 odst. 11 GDPR

¹⁰¹ Úřad pro ochranu osobních údajů. *Doporučení ke zpracování cookies a obdobných prostředků sledování od 25. května 2018* [online]. ouuo.cz, [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <https://www.uouo.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42915>.

¹⁰² STAŇKOVÁ: *GDPR snadno...*, s. 220.

¹⁰³ KARTNER, Martin, PROUZA, Jiří. *Právní regulace cookies v České republice* [online]. Epravo.cz, 15. července 2015 [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-regulace-cookies-v-ceske-republice-98406.html>>.

pokud uživatelé nesouhlasili s využíváním cookies. Pokud se takový uživatel chtěl na stránky podívat, musel souhlasit, přičemž dle Sboru nejde v tomto případě o souhlas v tom smyslu, jak jej definuje čl. 4 bod 11 GDPR, neboť nebyl učiněn svobodně¹⁰⁴.

Dle čl. 17 odst. 1 písm. e) GDPR, který zakotvuje tzv. právo na výmaz či právo být zapomenut, musí být osobní údaje vymazány ke splnění právní povinnosti stanovené v právu Unie či právu členského státu. V případě cookies by mělo dojít k jejich smazání v krátké době, a to nejpozději do 13 měsíců. Lhůty pak běží od jejich posledního využití¹⁰⁵.

V souvislosti s využíváním cookies může správce získaných osobních údajů umožnit i svému obchodnímu partnerovi, aby umístil své cookies na stránce správce. Na základě takové skutečnosti pak mohou vzniknout tři možné situace. Správce a jeho obchodní partner se mohou stát společnými správci, a to na základě dohody či smlouvy uzavřené mezi nimi. Druhou možností je, že správce zůstane správcem a z obchodního partnera se stane zpracovatel pověřený správcem zpracováním osobních údajů na základě zpracovatelské smlouvy. Posledním případem může být, že každý z nich bude samostatným správcem, přičemž jejich vztah bude upraven smlouvou stanovující povinnosti obchodního partnera postupovat dle GDPR a dle ZEK¹⁰⁶.

¹⁰⁴ European Data Protection Board. *Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679* [online]. edpb.europa.eu, [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf>.

¹⁰⁵ STANKOVÁ: *GDPR snadno...*, s. 221.

¹⁰⁶ Tamtéž.

4. Osobní údaj jako obchodovatelná věc

4. 1 Pojetí osobního údaje jako věci

4. 1. 1 Pojem věci a definiční znaky věci

Pojem věci je obecně upraven v § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen jako „občanský zákoník“). Zákon zde hovoří o „věci v právním smyslu“, což znamená, že věc již nemusí nezbytně nutně fyzicky existovat v reálném světě, nýbrž se za věc považují i věci bez hmotné podstaty, typicky např. pohledávka je věcí dle občanského zákoníku. Co se definičních znaků týče, abychom mohli určitý předmět či entitu kvalifikovat jako věc, samotný § 489 uvádí pouze to, že věcí je vše, co je rozdílné od osoby a zároveň slouží potřebě lidí. To je samo o sobě poměrně široké vymezení, a proto nauka, a v závislosti na ní i odborná literatura, přidávají další znaky. Konkrétně musí být dále naplněno hledisko užitečnosti, vyjadřující, že věc má sloužit k dosažení cílů subjektů, a splněn musí být i znak ovladatelnosti, tedy aby byla věc užitečná, musí být zároveň ovladatelná¹⁰⁷. Tato dvě kritéria jsou na sebe navázaná. V rámci negativního vymezení se v odborné literatuře uvádí, že věcmi nejsou statky spjaté s osobami, živá zvířata, neovladatelné předměty či energie, a taktéž nesmí věc tvořit součást jiné věci, pokud by nebylo možné ji oddělit a samostatně s ní nakládat, řečeno jinými slovy, věc musí samostatně existovat ve vnějším světě¹⁰⁸. Shodně argumentuje i P. Čech, přičemž zvláště zdůrazňuje podmínku samostatnosti a ovladatelnosti, aby se jednalo o věc dle zmíněného ustanovení § 489¹⁰⁹.

Dále občanský zákoník člení ve svých ustanoveních § 496 až § 500 věci dle jejich povahy na hmotné a nehmotné, movité a nemovité, zužitkatelné a nezužitkatelné, zastupitelné a nezastupitelné, byť toto samozřejmě nejsou jediná hlediska, podle kterých lze věci dělit do různých kategorií. Popisování jednotlivých kategorií si nekladu za cíl této práce, proto se v následujícím pojednání zaměřím již konkrétně na to, zda lze za věc považovat i osobní údaj.

4. 1. 2 Lze osobní údaj považovat za věc?

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1. 2 týkající se ochrany osobních údajů, kde jsem uvedla definice osobních údajů v jednotlivých právních předpisech a literatuře, v souhrnu z nich vzešlo, že se jedná o všechny informace, které se týkají určité osoby, či podle kterých lze takovou osobu identifikovat.

¹⁰⁷ HUBKOVÁ, Pavlína. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 520.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 521.

¹⁰⁹ ČECH, Petr. Věci a věcná práva podle NOZ. *Metodické aktuality Svazu účetních – registrované periodikum*, 2013, č. 9, s. 6.

V rámci určení, zda je osobní údaj¹¹⁰ věcí, bude zapotřebí detailnější analýza, neboť o osobním údaji se dá uvažovat jako o informaci existující v rámci databáze či jinak vedené evidence správce (případně jiných osob), jak bude ještě pojednáno dále, na druhou stranu se nabízí i úvaha o tom, že by osobní údaj mohl být určitý osobnostní statek, který by byl s danou osobou svázán, a tím pádem od člověka neoddělitelný. Začnu s první možností, neboť ta se nepochybně jeví jako jednoznačnější. Pokud tedy budu uvažovat tak, že osobní údaj bude nějaká informace, která existuje, lze v rámci naplnění definičních znaků věci vyjádřených v předchozí podkapitole říci, že se rozhodně nejedná o živé zvíře, nejedná se ani o součást věci, neboť s informací lze nakládat i samostatně (o věci hromadné bude pojednáno dále), nejedná se ani o neovladatelný předmět, neboť s informací lze nakládat, a v takto uvažovaném případě se nejedná ani o statek spjatý s osobou. Zároveň je osobní údaj pojímán jako informace rozdílný od osoby, slouží potřebě lidí, je užitečný, neboť se dá užít k dosahování cílů (např. finančních, viz dále), a rozhodně je ovladatelný, neboť s ním lze nakládat. Na základě této analýzy a podřazení definičních znaků lze učinit závěr, že osobní údaj v tomto pojetí je věcí ve smyslu § 489 občanského zákoníku. Vztaheno poté výslovně na osobní údaj v elektronické podobě, je zřejmé, že se bude jednat o věc nehmotnou, neboť sám o sobě je pouhou informací, která nemá hmotnou podstatu, a to zejména vzhledem k tomu, že elektronické komunikace probíhají v prostředí internetu, tudíž je nelze fyzicky uchopit či si na ně sáhnout, nemají fyzickou podobu, neboť se, zjednodušeně řečeno, odehrávají „za obrazovkou“ v kyberprostoru. Z toho dovozují, že se jedná o věc nehmotné. Na druhou stranu za situace, kdy budou osobní údaje zachycené na hmotném nosiči, např. na pevném disku počítače či na USB disku, se nepochybně bude jednat o věc hmotnou, neboť s tou již bude možné disponovat. Samotná informace je ovšem věcí nehmotnou. Dle § 498 odst. 1 osobní údaj nespadá do výčtu nemovitých věcí tam uvedených, proto se dle § 498 odst. 2 bude jednat o věc movitou. Dle § 500 by se zřejmě jednalo o věc nezužitelnou, protože nebude docházet k postupnému spotřebování osobního údaje, a zároveň dle § 499 o věc nezastupitelnou, neboť osobní údaje každé osoby jsou jedinečné a nelze je nahradit jinou věcí téhož druhu, protože ta by obsahovala již informace o jiném subjektu údajů. Zřejmě půjde i o věci dělitelné, neboť je lze jednotlivě od sebe oddělit, např. lze oddělit jen identifikační čísla či jména a příjmení některých osob od ostatních. Pravděpodobně lze uvažovat i o tom, že jsou osobní údaje věcmi penězi ocenitelnými, přičemž tato úvaha je náplní následující kapitoly.

¹¹⁰ V kontextu této úvahy mám na mysli takový osobní údaj, který se vyskytuje v elektronické podobě, a to zejména z toho důvodu, aby byl uchopitelný z hlediska problematiky elektronických komunikací, neboť to je relevantní pro tuto práci.

Nyní se dostanu k druhému pojetí osobního údaje, jak bylo naznačeno výše v této kapitole, a to jako k určitému osobnostnímu statku, který by byl s konkrétní osobou svázán, a tím pádem by byl od člověka neoddělitelný. Zde moje úvaha o tom, zda by se takový osobní údaj dal považovat za věc v právním smyslu dle § 489, narazí již při zkoumání prvního kritéria, a to konkrétně nezbytnosti rozdílnosti od osoby. Jak k tomuto pojetí uvádí i komentářová literatura: „[...] věci tedy nemůže být člověk sám o sobě, od člověka neoddělitelné osobnostní statky jako lidské jméno (§ 77), důstojnost, soukromí, čest, projevy osobní povahy a další všeobecné osobnostní statky (§ 81).¹¹¹“. Osobní údaj, který tvoří jméno, příjmení, či další znaky, podle kterých lze osobu identifikovat, jsou v tomto pojetí právě těmito osobnostními statky, které jsou od člověka neoddělitelné, a proto nelze osobní údaj v tomto pojetí považovat za věc ve smyslu § 489 občanského zákoníku.

Jak vyplývá z výše uvedeného, lze na osobní údaje nahlížet jako na věci, ale také jako na pouhé osobnostní statky spojené s člověkem, které definiční znaky věci ve smyslu § 489 občanského zákoníku nenaplnují. Bude tedy vždy záležet, v jakém kontextu se na osobní údaj bude nahlížet. Pro účely této práce zvolím pojetí, které jsem vymezila jako první, a tudíž, že budu osobní údaje považovat za věci, přičemž se dále nebudu zaměřovat na hledisko osobního údaje jako osobnostního statku, neboť dále chci navázat s úvahou, zda se dá s takto vymezenou věcí obchodovat.

4. 2 Lze s osobními údaji obchodovat?

Osobní údaje uživatelů a jejich obchodní potenciál spočívající v cíleném nabízení zboží či služeb nepochybně zaujal nejednu společnost. V této souvislosti je zajímavé i tvrzení L. Nezmara, který k hodnotě, kterou osobní údaje mají, uvádí, že „osobní údaje vytvářejí ekonomickou hodnotu pro digitální trh, zejména pak pro online platformy jako vyhledávače, sociální sítě, online videa apod.“, přičemž dále doplňuje, že „hodnota osobních údajů na online platformách je zobrazena výnosy z reklamy za uživatele (ARPU), která pro společnosti Google v posledním čtvrtletí roku 2016 dosahovala v průměru téměř 7 dolarů. Celosvětová ARPU Facebooku činila v roce 2014 9,45 dolarů, což je o 39 procent vyšší než v roce 2013. Stejně jako u Googlu je i v případě Facebooku prokazatelný trend zvyšujících se výnosů z online reklamy. Lví podíl na tomto růstu je právě schopnost těchto firem efektivně analyzovat a následně využívat k cílené reklamě naše osobní data.¹¹²“. Výše finanční hodnoty, které

¹¹¹ HUBKOVÁ, Pavlína. In PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník...*, s. 521.

¹¹² NEZMAR: *GDPR: Praktický průvodce...*, s. 20-21.

dosahují výnosy z reklamy za jednoho uživatele, je zřejmě pro společnosti silným impulsem k tomu, aby se začaly angažovat ve shromažďování a obchodování s osobními údaji uživatelů.

Jen málokdo by si uměl představit, že by se s osobními údaji získaných v prostředí internetu obchodovalo po jednotlivých „kusech“, tzn. že by si dva subjekty vyměňovaly informace o jednotlivci, byť v určitých případech to bude možné, např. v rámci sledování nějaké konkrétní osoby. Obecně řečeno v celkovém množství obchodovaných údajů více uživatelů bude zřejmě spatřován větší obchodní potenciál. Osobní údaje jsou proto často obchodovány v rámci databází. Databází obecně rozumíme systém, který slouží pro ukládání dat a pro jejich zpracování, přičemž data v ní mohou být různě členěna¹¹³. Obecně jsou databáze obsahující osobní údaje různých osob velmi žádané, zejména pro marketingové účely¹¹⁴. ZOOÚ ve svém ustanovení § 5 odst. 5 a 6 obchodování s osobními údaji výslovně umožňoval, když jej skryl za sousloví „*nabízení obchodu nebo služeb*“¹¹⁵, přičemž ani ze samotného GDPR nevyplývá, že by bylo zakázáno s takovými databázemi obchodovat, ovšem osobní údaje konkrétní osoby musí být získány buď s jejím souhlasem (jak vyplývá i z kapitoly 4. 3 dále v této práci) nebo z veřejných zdrojů, např. z veřejných rejstříků či z katastru nemovitostí. Pokud byly osobní údaje osoby získány s jejím souhlasem, musí mít tato osoba i možnost souhlas odvolat nebo požádat o odstranění svých osobních údajů z takové databáze, jak GDPR upravuje ve svém čl. 17 v souvislosti s tzv. právem na výmaz. Při obchodování s databázemi osobních údajů pak bude důležité, aby prodávající dbal dostatečně na to, že se v databázi již nenachází osobní údaje uživatelů, kteří svůj souhlas odvolali¹¹⁶.

Co se samotného obchodování týče, považuji za zajímavé nastínit otázku, zda by databáze mohla být věcí hromadnou, jak ji upravuje § 501 občanského zákoníku. Jak již bylo uvedeno výše v této práci, dle mého názoru je osobní údaj věcí dle § 489 občanského zákoníku. § 501 definuje hromadnou věc jako „*soubor jednotlivých věcí náležejících téže osobě, považovaný za jeden předmět a jako takový nesoucí společné označení, [...]*“. Při podřazení databází pod pojem věci hromadné zřejmě nebude problém s tím, že se bude jednat o soubor

¹¹³ Adaptic. *Databáze* [online]. adaptic.cz, [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.adaptic.cz/znalosti/slovnicek/databaze/>>

¹¹⁴ AK Pytela. *Obchodování s osobními údaji* [online]. akpytela.cz, 27. srpna 2018 [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://akpytela.cz/clanky/articles/obchodovani-s-osobnimi-udaji/>>.

¹¹⁵ MATZNER, Jiří. *Je legální obchodovat s osobními údaji a za jakých podmínek?* [online]. podnikatel.cz, 30. srpna 2017, [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.podnikatel.cz/clanky/je-legalni-obchodovat-s-osobnimi-udaji-a-za-jakych-podminek/>>.

¹¹⁶ AK Pytela. *Obchodování s osobními údaji* [online]. akpytela.cz, 27. srpna 2018 [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://akpytela.cz/clanky/articles/obchodovani-s-osobnimi-udaji/>>. Shodně také TOMEK, Roman. *Převod databáze osobních údajů v rámci převodu části závodu* [online]. pravni prostor.cz, 8. 1. 2019 [cit. 20. listopadu 2020]. <Dostupné na <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/prevod-databaze-osobnich-udaju-v-ramci-prevodu-casti-zavodu>>.

jednotlivých věcí, jednotlivých osobních údajů o osobách, tedy samostatné věci. Dohromady mohou jednotlivé osobní údaje nepochybně tvořit jeden předmět, samotnou databázi, přičemž tento znak je také naplněn. Jak uvádí komentářová literatura, na znak společného označení takové věci nelze nahlížet příliš formálně a absolutně, stačí jednotné označení, např. knihovna či sbírka známek¹¹⁷. Tím pádem stačí i označení pouze jako „databáze“. Poslední ze znaků, tedy to, že se jedná o soubor věcí, které vlastnický náleží jedné osobě, může působit obtíže. Jak jsem již dříve uvedla, osobní údaj je nehmotnou věcí, neboť samotná informace existující v kyberprostoru nemá žádnou hmotnou podstatu. Dle mého názoru by se dalo o jednotlivých osobních údajích hovořit i jako o tzv. jiných věcech bez hmotné podstaty, které se řadí pod kategorii věcí nehmotných, jak je definují i P. Tégl a I. Telec¹¹⁸. Konkrétně se dle jejich výkladu jedná o „*jakoukoliv entitu, která splňuje obecné definiční znaky věci (§ 489), není věcí hmotnou a není právem*“, přičemž uvádějí, že „*pro řadu těchto nehmotných věcí bude platit zvláštní paradox, a sice, že k nim nemohou vznikat vlastnická práva či věcná práva k věci cizí ani právo dědické. Vyloučena ovšem není držba těchto věcí.*“¹¹⁹. Jako příklady pak autoři uvádějí know-how, obchodní tajemství, klientelu či prostě informace. Poslední podmínka by v tomto případě mohla narazit na fakt, že osobní údaje nenáleží jedné osobě jako vlastníkov, neboť při jejich pojetí jako jiné věci bez hmotné podstaty by k nim vlastnické právo nemohlo vzniknout. Tuto úvahu ovšem prezentuji spíše k zamyšlení, neboť vzhledem k tomu, že se s databázemi obchoduje, je jasné, že k nim vlastnické právo vzniká. Navíc pokud uvažují o osobních údajích jako o informacích, které se nacházejí v dispozici správce či jiné osoby, která je zpracovává do vlastního souboru, a poté disponuje s tímto souborem, zřejmě lze uzavřít, že k těmto informacím má správce vlastnické právo, a jedná se tedy o soubor věcí náležejících jedné osobě, přičemž je naplněn i poslední znak hromadné věci. V takovém případě je dle mého názoru možné považovat databázi za hromadnou věc.

Nic tedy nebrání tomu, aby bylo za splnění podmínek, které stanoví zákon, a případně i GDPR, zejména s ohledem na získání souhlasu subjektů údajů a s právem na výmaz, s osobními údaji obchodováno. Dle mého názoru tedy závěrem může být tvrzení, že osobní údaje, nabízené například prostřednictvím databází, jsou obchodovatelnou věcí.

¹¹⁷ TÉGL, Petr. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 284.

¹¹⁸ TÉGL, Petr, TELEC, Ivo. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 242-243.

¹¹⁹ Tamtéž.

4. 3 E-mailová komunikace a e-mailová adresa jako osobní údaj

4. 3. 1 Právo na ochranu listovního tajemství

Právo na ochranu listovního tajemství pramení již ze samotné Listiny základních práv a svobod, kdy její článek 13 výslovně stanoví, že „*nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem*“, a zároveň „*[...] stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.*¹²⁰“. V tomto kontextu je zajímavé, že Evropská úmluva o ochraně lidských práv ve svém čl. 8 odst. 1 mluví jen o korespondenci jako takové, aniž by specifikovala, jaká tato korespondence je, tzn. zda je uchována v soukromí, zasílána poštou či jinak, a jakým způsobem jsou tyto zprávy předávány. Dle mého názoru je to lepší řešení, tedy vztáhnout ochranu na korespondenci jako takovou, neboť to pružněji reaguje na vývoj nových technologií a nových prostředků přenosu informací. Když byla přijímána česká Listina základních práv a svobod, asi v 90. letech 20. století nikoho nenapadlo, že budou tak značně rozšířeny sociální sítě, a že bude existovat e-mailová či jiná elektronická komunikace, která v dnešní době četností zasílaných zpráv značně převyšuje klasickou listovní komunikaci prováděnou nejčastěji dopisy či telegramy, jak vyplývá např. i z informací, které poskytují o komunikaci s občany orgány veřejné správy¹²¹.

Byť článek 13 Listiny základních práv a svobod výslovně o e-mailové komunikaci nehovoří, lze dovodit, že ji lze podřadit pod výrazy „*jiným způsobem*“ a „*jiným podobným zařízením*“, jak mimo jiné uvádí i odborná literatura¹²². V evropském kontextu samotný ESLP ve své judikatuře rozšířil ochranu soukromí a ochranu listovního tajemství i na další způsoby elektronické komunikace, zejména prováděnou e-mailem, ale i další, jak vyplývá kupříkladu z rozsudku ve věci Malone proti Spojenému království, kde ESLP stanovil, že došlo k porušení čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, neboť policie odposlouchávala telefonní hovory pana Maloneho, a dokonce i zachycovala jeho poštu (v textu uvedeno jako „*mail*“, byť se myslí písemná pošta, nikoli ještě elektronická), přičemž ESLP konstatoval, že tak bylo učiněno neprávem a čl. 8 byl opravdu porušen¹²³. Tento případ se ovšem odehrává v 70. a 80. letech 20. století, tudíž ještě o e-mailové a jiné elektronické komunikaci nemůže být řeč.

¹²⁰ Čl. 13 Listiny základních práv a svobod

¹²¹ FinExpert.cz. *Podíl elektronické komunikace s ČSSZ roste* [online]. finexpert.e15.cz, [cit. 2. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://finexpert.e15.cz/podil-elektronicke-komunikace-s-cssz-roste>>.

¹²² MOLEK: *Základní práva...*, s. 401.

¹²³ Rozsudek ESLP ze dne 2. 8. 1984, *Malone v The United Kingdom* (stížnost č. 8691/79)

Shodně i další rozsudky ESLP, např. *Klass* proti Německu¹²⁴ nebo *Kruslin* proti Francii¹²⁵, se týkají telefonních odposlechů, ale připravily půdu pro to, aby ESLP postupně svou judikaturou vyslovil názor, že komunikace není jen písemná prostřednictvím dopisů, ale je třeba chránit i všechny další způsoby komunikace, jako je komunikace prováděná e-mailem či jinými způsoby. Velký význam těchto rozsudků je tedy spatřován v tom, že ESLP rozšířil ochranu soukromí na další způsoby komunikace¹²⁶.

4. 3. 2 E-mailová adresa jako osobní údaj

Než se posunu dál v této kapitole, dovolila bych si ještě úvahu o tom, zda je samotná e-mailová adresa považována za osobní údaj podléhající ochraně, nebo ne. GDPR svém čl. 4 odst. 1 uvádí, že osobními údaji jsou „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“)*“; „a dále, že „*[...] identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor.*“¹²⁷. Za takový identifikátor lze považovat zejména jméno a příjmení, identifikační či rodné číslo nebo lokační údaje. O e-mailové adrese či jiném prostředku elektronických komunikací, které subjekt údajů využívá, se výslovně nehovoří. Z dalších definic osobních údajů rozebraných v kapitole první této práce poté v souhrnu vyplývá, že osobním údajem jsou všechny informace, které se týkají určité osoby, či podle kterých lze takovou osobu identifikovat. Otázkou je, jak moc lze jen podle „znění“ e-mailové adresy osobu identifikovat, pokud žádné jiné osobní údaje nejsou známy.

Pro svou další analýzu uvádím, že si lze představit tři základní situace. Dle mého názoru je rozlišujícím kritériem to, kolik údajů lze o dané osobě vyčíst ze samotného jména e-mailové adresy. Pokud bude název e-mailové adresy kupříkladu „kvetinka01@post.cz“ a nebudeme znát o osobě užívající tuto schránku pro své potřeby žádné další informace, které by mohly osobu konkretizovat, mám za to, že takto určená e-mailová adresa nespĺňuje podmínku stanovenou v čl. 4 odst. 1 GDPR, neboť z ní nelze osobu identifikovat. V opozici k tomu bude zřejmě nesporná situace, kdy bude v názvu e-mailové adresy uvedeno jak jméno, tak příjmení určité osoby, a za zavináčem bude ještě uvedena firma, ve které osoba pracuje, např. „ales.grun@dostupnekotle.cz“. Je málo pravděpodobné, že by v dané firmě pracovaly dvě osoby se stejným jménem i příjmením, i když samozřejmě je tato situace představitelná u často se objevujících jmen, např. Jan Novák. Předpokládejme, že tato situace ovšem nenastane,

¹²⁴ Rozsudek ESLP ze dne 6. 9. 1978, *Klass and others v Germany* (stížnost č. 5029/71)

¹²⁵ Rozsudek ESLP ze dne 24. 4. 1990, *Kruslin v France* (stížnost č. 11801/85)

¹²⁶ WAGNEROVÁ, ŠIMÍČEK, LANGÁŠEK, POSPÍŠIL: *Listina základních práv...*, s. 342.

¹²⁷ Čl. 4 odst. 1 GDPR

a každý ze zaměstnanců dané firmy bude mít jedinečné jméno. Z uvedeného příkladu můžeme vyčíst jméno, příjmení i společnost, kde je osoba zaměstnaná nebo kde pracuje, pokud se nejedná o zaměstnance. Tyto údaje již nepochybně naplňují definice osobních údajů, neboť osoba je jasně identifikovatelná. V tomto případě mám za to, že takto vyjádřená e-mailová adresa je osobním údajem.

Jako poslední možnost bych uvedla poněkud spornou situaci a k ní několik variací. Pokud by e-mailová adresa zněla např. „jana.novotna@mail.cz“, jedná se na základě těchto informací o konkrétně identifikovanou osobu? Dle mého názoru ne. Jak jméno, tak příjmení v tomto případě není schopno jasně identifikovat konkrétní Janu Novotnou, pokud nemáme další informace o uživateli této schránky, například údaje o tom, kde bydlí, kolik jí je let či kde se narodila. Navíc osob s tímto jménem může být mnoho. Proto si nemyslím, že bychom mohli tuto osobu identifikovat přímo ani nepřímo. Variantou k této situaci by bylo, pokud by e-mailová adresa zněla kupříkladu „jana.novotna1969@mail.cz“, kdy v tomto případě už máme bližší údaj o předpokládaném věku této osoby. Zde už se zřejmě jedná o případ spekulativní, kdy se najdou zastánci jak názoru, že jsou to informace dosti specifické, a jedná se již o osobní údaj, jiní by možná řekli, že je to stále nemožné přiřadit ke konkrétní osobě, když se v tom roce mohlo narodit více osob s tímto jménem. Dle mého názoru na základě těchto údajů stále není možné osobu jednoznačně určit, přičemž bych se ztotožnila s argumentací, kterou jsem uvedla na počátku tohoto odstavce. Věřím ovšem, že se zde názory budou lišit. Problematictější by nepochybně bylo, kdyby se jednalo o název e-mailové schránky, který by tvořilo jméno a příjmení ne příliš běžné, a právě k tomu by byl přidán rok narození. Jako příklad použiji své příjmení a k tomu častěji používané křestní jméno. Pokud bude e-mailová schránka znít na jméno „anna.rosmannova@mail.cz“, lze si představit, že by takových osob mohlo být několik v rámci celé České republiky, byť už je to na pováženou. Pokud by ale schránka byla označena jako „anna.rosmannova1983@mail.cz“, je s největší pravděpodobností poměrně jasné, že taková osoba bude jen jedna. Známe jméno, příjmení i rok narození osoby (samozřejmě za předpokladu, že by osoba uvedla pravdivé údaje, a opravdu se jednalo o rok jejího narození, nikoli jen o náhodná čísla, přičemž pro tento modelový příklad budu předpokládat správnost těchto informací). V daném případě jde již o jednoznačně identifikovatelnou osobu na základě údajů uvedených v názvu e-mailové schránky, a tedy se nepochybně v tomto případě jedná o osobní údaj, neboť na jeho základě lze osobu jednoznačně určit.

4. 3. 3 Zasílání obchodních sdělení, tzv. přímý marketing a personalizace reklam

Zřejmě každému z nás byl někdy do e-mailové schránky doručen e-mail označen jako obchodní sdělení. § 2 písm. f) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen jako „ZNSIS“) uvádí, že obchodním sdělením jsou „*všechny formy sdělení, včetně reklamy a vybízení k návštěvě internetových stránek, určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku osoby, která je podnikatelem nebo vykonává regulovanou činnost.*“. Z definice vyplývá, že nejčastěji budou obchodní sdělení využívána při příležitosti poskytování služeb a obchodu. Úřad pro ochranu osobních údajů (dále v textu jen jako „ÚOOÚ“) k tomu uvádí, že i jen přání k svátkům, které je zasíláno podnikatelem, je obchodním sdělením dle § 2 písm. f) ZNSIS, protože slouží ke zlepšení povědomí a image podnikatele, byť třeba samo o sobě žádnou nabídku zboží či služeb nenabízí¹²⁸.

Poměrně zajímavou se jeví otázka, zda lze zasílat obchodní sdělení i bez souhlasu zákazníka daného podnikatele či právnické osoby. § 7 odst. 2 ZNSIS říká, že obchodní sdělení lze šířit pouze ve vztahu k uživatelům, kteří s tím souhlasili. Jak uvádí i P. Otevřel, jedná se o tzv. opt-in systém, přísnější ze dvou možných přístupů¹²⁹, a tedy je nutné, aby odesílatel měl předem prokazatelný souhlas adresáta k zasílání takových sdělení¹³⁰. Pokud souhlas není dán, i tak je možné v určitých situacích obchodní sdělení zaslat. Z § 7 odst. 3 ZNSIS vyplývá, že pokud již obchodník či poskytovatel služby získal od svého zákazníka jeho elektronický kontakt (myšleno e-mailovou adresu) v souvislosti s prodejem výrobku nebo služby, může tento kontakt využít k tomu, aby zaslal zákazníkovi obchodní sdělení a informoval jej o tom, že nabízí vlastní obdobné výrobky nebo služby, přičemž ovšem zákazník musí mít možnost odmítnout souhlas s takovým využitím svého kontaktu pro zasílání obchodních sdělení¹³¹. V rámci tohoto ustanovení se tedy jasně projevuje opt-out režim, který spočívá v možnosti zákazníka odmítnout souhlas se zasíláním obchodních sdělení na svůj elektronický kontakt¹³². Z dikce ustanovení § 7 odst. 3 ZNSIS tedy dovozují, že k tomu, aby podnikatel mohl zaslat

¹²⁸ Úřad pro ochranu osobních údajů. *Často kladené otázky k zákonu č. 480/2004 Sb.* [online]. ouuo.cz, [cit. 2. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.uouu.cz/casto-kladene-otazky-k-zakonu-c-480-2004-sb/ds-5494/archiv=0>>.

¹²⁹ Dva možné přístupy jsou buď systém opt-in nebo opt-out, jak je již rozebráno v kapitole druhé této práce.

¹³⁰ OTEVŘEL, Petr. *Spamming a některé otázky šíření obchodních sdělení.* [online]. pravoit.cz, 12. srpna 2006 [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravoit.cz/novinka/spamming-a-nektere-otazky-sireni-obchodnich-sdeleni>>.

¹³¹ Typicky se bude jednat o větu či odkaz na konci e-mailu, kam zaslat žádost o nezasílání takových sdělení či odkaz na stránku, kde osoba „zaklikne“, že si nepřeje, aby jí podobné e-maily chodily.

¹³² BARTÍK, Václav, JANEČKOVÁ, Eva. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané problémy)*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 111.

obchodní sdělení i bez souhlasu osoby, které je prostřednictvím elektronických komunikací odesíláno, se musí jednat o zákazníka daného podnikatele, kterému již jednou zboží prodal nebo službu poskytnul, tudíž nemůže se jednat o kontaktování osoby, která podnikatele vůbec nezná, a jejíž osobní údaje získal podnikatel jinak, například koupí databáze. Dále se musí jednat o obdobné výrobky nebo služby, které již jednou zákazník nakoupil, přičemž tyto výrobky musí být podnikateli vlastní, tudíž nemůže posílat obchodní sdělení týkající se výrobků, které vyrábí někdo jiný. Pokud by nebyly splněny tyto podmínky, musel by podnikatel obchodník získat pro zasílání těchto obchodních sdělení od adresáta souhlas¹³³.

Přímý marketing je takový způsob komunikace, kdy dochází k cílenému oslovování potenciálních zákazníků jim určeným přímým sdělením¹³⁴, v rámci elektronických komunikací tedy nejčastěji prostřednictvím e-mailové zprávy. Na přímý marketing reaguje i GDPR, a to i v rámci svého odůvodnění, když konkrétně v bodu 47 stanoví, že „*zpracování osobních údajů pro účely přímého marketingu lze považovat za zpracování prováděné z důvodu oprávněného zájmu.*“, ovšem ale jen v případě, kdy se jedná o stávajícího zákazníka, tedy osobu, která již jednou od podnikatele zboží či službu zakoupila. Důvod oprávněného zájmu jako právní titul ke zpracování osobních údajů dle čl. 6 odst. 1 písm. f) GDPR není dán u zpracování osobních údajů pouze potencionálních zákazníků¹³⁵. Zpracování osobních údajů pro účely přímého marketingu dále provádí i čl. 21 odst. 2 a 3 GDPR, kdy podobně, jak tomu je u zasílání obchodních sdělení, má adresát (a tedy zároveň subjekt údajů) právo vznést námitku proti zpracování svých osobních údajů, a to kdykoli. Na základě takové námitky poté již nebudou osobní údaje adresáta pro marketingové účely dále zpracovávány¹³⁶. Vznesená námitka proti zpracování osobních údajů pro účely přímého marketingu se vztahuje i na samotné profilování, jak jej definuje čl. 4 odst. 4 GDPR¹³⁷.

Jak dále uvádí i L. Staňková, oprávněný zájem jako právní titul ke zpracování osobních údajů lze použít jen v případě, když osobní údaje získal podnikatel, který svůj marketing cílí na určitou osobu, přímo od tohoto subjektu údajů, tedy od adresáta, a to typicky v průběhu nákupu zboží přes e-shop. O oprávněném zájmu se nedá mluvit v případě přímého marketingu směřujícímu vůči adresátům, jejichž elektronické kontakty odesílatel získal zakoupením

¹³³ § 7 odst. 3 ZNSIS

¹³⁴ STAŇKOVÁ: *GDPR snadno...*, s. 231.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Čl. 21 odst. 2 a 3 GDPR

¹³⁷ JANEČKOVÁ: *GDPR. Praktická příručka...*, s. 26.

databázi shromažďující osobní údaje o potencionálních klientech, aniž byl získán souhlas nebo jiný právní titul ke zpracování těchto osobních údajů¹³⁸.

Personalizace reklam může probíhat i v rámci obchodních sdělení, ovšem zřejmě častěji bude vytvářena „na míru“ osobě, která používá počítač či mobilní zařízení, a to právě na základě využití již zmíněných cookies. V kapitole třetí jsem uvedla, že existuje druh cookies, které se označují jako remarketingové, protože využívají nasbíraná data k tomu, aby přizpůsobovaly uživateli obsah reklam a cílily přímo na jeho osobu. Zde bych si dovolila rozlišit dvě situace. První z nich je případ, kdy adresát takovéto cílené reklamy, která se mu zobrazí, prohlíží různé internetové stránky a hledá např. mobilní telefon, nad jehož koupí uvažuje. Později si prohlíží jiné webové stránky, přičemž se mu na okrajích dané stránky či jako banner v rámci textu objevují produkty a stránky prodejců, které již dříve při svém procházení internetu navštívil. V rámci tohoto „surfování“ se adresát nikam nepřihlásil, není přihlášen na žádné internetové stránce pod svým jménem. Tudíž reklama je v tomto okamžiku nabízena v podstatě komukoli, kdo použil dané zařízení pro prohlížení stránek, které konkrétní produkty nabízejí. Tato úvaha mě navádí k závěru, že by se snad ani nejednalo o využívání osobních údajů, neboť v podstatě nelze zjistit, kdo na daném zařízení informace vyhledával, zejména pokud se například jedná o domácí počítač, který sdílí všichni členové rodiny, a nikdo z nich na něm není přihlášen pod svým jménem, tudíž jsou v podstatě sbírány anonymní údaje o uživateli, neboť nelze určit, ke kterému členu rodiny je lze s jistotou přiřadit. K absolutnímu přesvědčení o správnosti mé úvahy mě ovšem brzdí fakt, že dle judikatury Soudního dvora Evropské unie je IP adresa považována za osobní údaj¹³⁹, a tudíž se nemůže jednat o zcela anonymní informace, které tyto cookies shromažďují, neboť se dle IP adresy uživatele dá zjistit jeho poloha, protože dochází k identifikaci síťového zařízení, a navíc je tato IP adresa jedinečná¹⁴⁰, tudíž úplně anonymní informace zpracovávány nejsou. Na druhou stranu IP adresa vyjadřuje adresu dané sítě, tedy nejedná se o absolutní geografickou lokaci koncového uživatele, byť v dnešní době existují i prostředky, jak právě koncového uživatele zjistit, např. v rámci firemních sítí¹⁴¹. Pokud bych k této první situaci měla učinit subjektivní závěr, dle mého názoru, i přes argument informací zjistitelných z IP adresy, se nejedná o zpracování osobních údajů, které by se vázaly ke konkrétní osobě. Cookies shromažďující informace pro účely reklamy v tomto případě

¹³⁸ STAŇKOVÁ: *GDPR snadno...*, s. 232.

¹³⁹ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. října 2016, *Breyer v Spolková republika Německo*, C-213/15.

¹⁴⁰ Dostupný internet. *IP adresa* [online]. dostupnyinternet.cz, [cit. 8. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.dostupnyinternet.cz/slovník-pojmu/ip-adresa/>>.

¹⁴¹ KRČMÁŘ, Michal. *Co o vás prozradí IP adresa?* [online]. objevit.cz, 26. září 2015 [cit. 8. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.objevit.cz/co-o-vas-prozradi-ip-adresa-t134939>>.

nemohou rozpoznat, který z uživatelů aktuálně zařízení využívá, a proto nenakládají s konkrétními osobními údaji, pouze zprostředkovává nabízené stránky, které v minulosti uživatel daného zařízení navštívil, ať už to byl kdokoli. Shodně k tomu uvádí i L. Nezmar, že IP adresa je osobním údajem pouze v případě, že se týká zařízení, které využívá jen jeden uživatel, a tím pádem ho lze identifikovat¹⁴². Podobně argumentuje i J. Matejka¹⁴³. Vzhledem k tomu, že dle definic jsou osobním údajem všechny informace, které se týkají určité osoby, či podle kterých lze takovou osobu identifikovat, si nemyslím, že tyto nashromážděné informace v prezentovaném případě jsou osobními údaji, neboť se netýkají konkrétní osoby, a zároveň nelze takovou osobu přímo jednotlivě identifikovat, a tudíž dle mého názoru se v takovém případě nejedná o zpracování osobních údajů tak, jak jej definuje čl. 4 odst. 2 GDPR, neboť není naplněna podmínka identifikované nebo identifikovatelné osoby jako subjektu osobních údajů, jak uvádí čl. 4 odst. 1 GDPR.

V kontrastu k této první situaci uvedu ještě situaci odlišnou. Opět půjde o nabízení cílené reklamy, ale v tomto případě již v rámci sociálních sítí, ke kterým je přihlášen konkrétní uživatel pod svým přihlašovacím jménem a svým „nickem“, na základě čehož již dochází ke konkrétnímu určení adresáta. Jako typický příklad uvedu využívání sociální sítě Instagram. Pokud uživatel navštěvuje určité profily, např. má zájem o produkty zabývající se zdravou výživou, může po chvíli zjistit, že se mu mezi příspěvky zobrazujícími se na hlavní stránce či v rámci tzv. Insta Stories zobrazují podobné společnosti, které produkty či služby nabízejí, a to navíc často situované i v místě, kde se uživatel dle své GPS lokace nachází. Tuto „výhodu“ přímého inzerování společnost Instagram popisuje i na svých stránkách, kde nabízí firmám, aby v rámci této sociální sítě své produkty a služby inzerovaly¹⁴⁴. Stejně lze také inzerovat na Facebooku jako další oblíbené sociální síti, přičemž systém je podobný, a to i vzhledem k tomu, že společnost Facebook je vlastníkem společnosti Instagram¹⁴⁵. Byť to není na stránkách výslovně uvedeno, i zde budou mimo jiné získávány informace právě prostřednictvím cookies, s tím rozdílem, že nyní už bude reklama cílená na konkrétního uživatele, a to na základě informací o něm zjištěných přímo z jeho účtu. Zde se již nepochybně bude jednat o shromažďování a zpracovávání osobních údajů konkrétně určené osoby, a zároveň bude takové zpracovávání spadat pod režim GDPR, neboť se jedná o zpracování osobních údajů, ze

¹⁴² NEZMAR: *GDPR: Praktický průvodce...*, s. 234.

¹⁴³ MATEJKA: *Internet jako objekt...*, s. 90.

¹⁴⁴ Instagram. *Oslovte nejdůležitější zákazníky* [online]. business.instagram.com, [cit. 9. listopadu 2020]. Dostupné na <https://business.instagram.com/advertising?locale=cs_CZ>.

¹⁴⁵ Facebook. *Advertising* [online]. cs-cz.facebook.com, [cit. 9. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://cs-cz.facebook.com/business/help/1603906456518352?id=1997185213680277>>.

kterých je konkrétní osoba přímo identifikovaná nebo identifikovatelná, jak stanoví čl. 4 odst. 1 a 2 GDPR.

Závěr

Ochrana osobních údajů se vyvíjí společně s vývojem lidstva a jeho potřebou chránit osobní informace. Po tzv. „boomu“ v rozvoji výpočetní techniky v 70. letech 20. století a s tím následně související rozvoj elektronických komunikací započal i ochranu osobních údajů v této oblasti, byť ze začátku pozvolna, kdy až judikaturou ESLP bylo rozšířeno právo na ochranu soukromí a ochranu listovního tajemství i na jiné formy komunikace (zejména prováděnou e-mailem), než jen na dosud chráněné telefonní hovory a dopisní poštu. Od této doby se rozsah využívání elektronických komunikací neustále zvětšuje, a zřejmě tomu v budoucnosti nebude jinak.

Vzhledem k tomu, že dosavadní právní regulace spočívající na evropské úrovni ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES, kterou v kontextu české právní úpravy prováděl ZOOÚ, již nebyla i přes provedené novelizace dostačující, bylo nutné přijmout novou efektivní úpravu, kterou mělo přinést právě GDPR. Oproti původní směrnici je GDPR z hlediska formy práva nařízením, a tudíž je ochrana osobních údajů v rámci celé Evropské unie nyní sjednocená, ovšem i přesto jsou některé otázky ponechány na vůli členským státům. Z hlediska české právní úpravy byl přijat zákon o zpracování osobních údajů, který upravuje podmínky ochrany osobních údajů v situacích, kde to GDPR předpokládá. Co upravuje nařízení GDPR, již neupravuje zákon, neboť nařízení má přímý účinek a zajišťuje jednotnou právní úpravu v celé Evropské unii. Zákon o zpracování osobních údajů také ve svých ustanoveních upravuje postavení a pravomoc Úřadu pro ochranu osobních údajů.

V této diplomové práci jsem se tedy zabývala ochranou osobních údajů v elektronických komunikacích. Vzhledem k tomu, jak obsáhlá je samotná problematika ochrany osobních údajů, soustředila jsem se v této práci pouze na vybrané aspekty.

Práce jako celek se člení na dvě větší části, které se poté systematicky dělí do čtyř kapitol. V první části práce jsem využila metodu popisnou, a to v rámci kapitoly první a třetí, metoda komparativní je poté využita v kapitole druhé. V rámci druhé části, počínaje kapitolou čtvrtou, jsem použila převážně metodu analytickou, neboť se jedná zejména o mé úvahy a názory podložené argumenty, případně relevantní literaturou. Částečně se zde objevuje i metoda popisná, neboť ke každému argumentu či úvaze je nutné nejprve stanovit skutkový a právní rámec.

Z hlediska obsahu jednotlivých kapitol jsem v první kapitole vymezila ochranu soukromí a na ni úzce navazující ochranu osobních údajů. Taktéž byl pro další účely práce vymezen obsah pojmů „soukromí“, „osobní údaj“ a „elektronické komunikace“. V rámci druhé

kapitoly jsem komparativně porovnála vybrané otázky upravené v ZOOÚ s jejich odpovídající či zcela odlišnou úpravou nově obsaženou v GDPR, přičemž jsem se zejména zaměřila na práva subjektů údajů, jako je tzv. právo na výmaz, právo na přenositelnost údajů a právo vznést námitku proti zpracování. První část práce je ukončena zmínkou o tzv. cookies, neboť právě ty zajišťují velkou část sbírání a následného využívání osobních údajů, jak je dále navázáno v následující kapitole, pro kterou jsou relevantní zejména tzv. remarketingové cookies.

Čtvrtá kapitola tvoří druhou část práce, přičemž je zde odpovězeno na tři hlavní výzkumné otázky, které jsem si ve své diplomové práci stanovila. Odpovědí na první otázku, zda je osobní údaj věcí, tedy je, že bude záležet na úhlu pohledu. Na osobní údaje lze nahlížet jako na věci, ale také jako na pouhé osobnostní statky spojené s člověkem, které definiční znaky věci ve smyslu § 489 občanského zákoníku nenaplnují. Pokud zvolíme první možnost a budeme na osobní údaje nahlížet jako na věci, přičemž definiční znaky věci jsou naplněny, bude se konkrétně jednat o věci nehmotné, za předpokladu, že nebudou zachyceny na hmotném nosiči, o věci movité, případně dle dalšího dělení o věci nezastupitelné a dělitelné.

Odpovědí na druhou otázku, zda lze s osobními údaji obchodovat, je, že ano, a to nejčastěji formou ucelené databáze kontaktů či jiných osobních údajů osob, za podmínek, které stanoví zákon, a případně i GDPR, zejména v souvislosti s náležitým získáním souhlasu a s možností subjektů údajů uplatňovat své právo na výmaz dle čl. 17 GDPR.

Odpověď na třetí otázku, tedy zda je e-mailová adresa osobním údajem, a pokud ano, pak za jakých podmínek, je zřejmě nejkomplikovanější, neboť jak již bylo v práci odůvodněno, záleží mimo jiné na tom, jaký je název takové e-mailové adresy a zda známe o subjektu těchto údajů nějaké další informace. Obecně lze říci, že samotná e-mailová adresa neobsahující žádný prvek k tomu, aby na jejím základě bylo možné osobu identifikovat, osobním údajem není. U e-mailových adres, které se skládají z jména a příjmení dané osoby, případně jsou konkretizovány například pracovištěm či rokem narození, už bude situace opačná, a v tomto případě se již dle mého názoru o osobní údaj jedná, samozřejmě za okolností blíže rozebraných v podkapitole 4. 3. 2.

V rámci této kapitoly jsem rozebírala i další vybrané otázky, které mi s ohledem na téma práce přišly zajímavé. Kupříkladu jsem se zabývala podmínkou udělení souhlasu adresáta se zasílaným obchodním sdělením nebo vztahu GDPR k tzv. přímému marketingu. Kapitola čtvrtá také tematicky navázala na kapitolu třetí, přičemž byla i více přiblížena problematika toho, komu případně osobní údaje nasbírané prostřednictvím cookies dále slouží – jak bylo uvedeno, zejména k obchodním účelům a za vidinou zisku, a to od menších podnikatelů až po velké společnosti, které si ze sbírání těchto údajů vytvořily svá impéria.

Závěrem lze dodat, že obecně je ochrana osobních údajů stále problematikou se vyvíjející a dynamickou, a to zejména z toho důvodu, že samotné GDPR je účinné teprve dva a půl roku a ještě nějakou dobu zřejmě budou vznikat výkladové otázky, neboť se jedná o nařízení obsahově poměrně široké a obecné zároveň, tudíž jej lze využít téměř ve všech odvětvích a sférách lidské společnosti. Přes to všechno považuji toto téma za velmi zajímavé, byť v rámci něho nepochybně existuje i několik sporných otázek. Právní úprava týkající se oblasti internetu a technologií musí neustále reagovat na nové vynálezy, ať se již jedná o nová zařízení, která dokážou přeposílat korespondenci, o nové možnosti komunikace, nebo jen o další z celkového počtu již existujících sociálních sítí. Přijetí GDPR v tomto ohledu bylo nezbytné, přičemž v rozsahu, v jakém se dnes naše osobní údaje sbírají, zpracovávají, případně předávají dál, je tato právní úprava namístě, a možná je jen otázkou času, než se objeví nové výkladové otázky, a i tato poměrně stále nová úprava bude potřebovat novelizaci.

Seznam použitých zdrojů

MONOGRAFIE A KOMENTÁŘE:

- MATES, Pavel a kol. *Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019. 427 s.
- BLAHOŽ, Josef. *Sjednocující se Evropa a lidská a občanská práva*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005. 260 s.
- MATEJKA, Ján. *Internet jako objekt práva. Hledání rovnováhy autonomie a soukromí*. 1. vydání. Praha: CZ.NIC, 2013. 256 s.
- NEZMAR, Luděk. *GDPR: Praktický průvodce implementací*. 1. vydání. Praha: Grada, 2017. 304 s.
- PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011. 1120 s.
- MELOTÍKOVÁ, Petra. *Ochrana osobních údajů v rámci veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018. 152 s.
- DONÁT, Josef, TOMÍŠEK, Jan. *Právo v síti. Průvodce právem na internetu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. 350 s.
- NAVRÁTIL, Jiří a kol. *GDPR pro praxi*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 339 s.
- NULÍČEK, Michal a kol. *GDPR. Obecné nařízení o ochraně osobních údajů. Praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 580 s.
- ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2018. 344 s.
- STAŇKOVÁ, Lucie. *GDPR snadno a přehledně*. 1. vydání. Praha: Mladá fronta, 2018. 365 s.
- JANSA, Lukáš a kol. *Internetové právo. Praktický průvodce*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2016. 432 s.
- JANEČKOVÁ, Eva. *GDPR. Praktická příručka implementace*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 136 s.
- MOLEK, Pavel. *Základní práva. Svazek první – Důstojnost*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 552 s.
- BARTÍK, Václav, JANEČKOVÁ, Eva. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané problémy)*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 304 s.
- PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 3054 s.

WAGNEROVÁ, Eliška, ŠIMÍČEK, Vojtěch, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 931 s.

PATTYNOVÁ, Jana, SUCHÁNKOVÁ, Lenka, ČERNÝ, Jiří a kol. *Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR). Data a soukromí v digitálním světě. Komentář*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018. 488 s.

MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. 1. vydání. Praha: Leges, 2014. 1264 s.

VLACHOVÁ, Barbora, MAISNER, Martin. *Zákon o zpracování osobních údajů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 163 s.

PŘÍSPĚVKY VE SBORNÍKU:

KOKEŠ, Marian. Několik poznatků k problematice konkrétních konfliktů mezi právem na informační sebeurčení a ochranou národní bezpečnosti v tzv. době internetové. In ŠIMÍČEK, Vojtěch a kol. *Právo na soukromí*. Brno: Masarykova univerzita a Mezinárodní politologický ústav, 2011, s. 119-143.

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

Úmluva Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (ETS 108) ze dne 28. ledna 1981

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

JUDIKATURA:

Rozsudek ESLP ze dne 16. prosince 1992, *Niemietz v Germany* (stížnost č. 13710/88)

Rozsudek ESLP ze dne 4. 12. 2008, *S. a Marper v Spojené království* (stížnost č. 30562/04)

Rozsudek ESLP ze dne 6. 2. 2000, *Bensaid v Spojené království* (stížnost č. 44599/98)

Rozsudek ESLP ze dne 2. 8. 1984, *Malone v The United Kingdom* (stížnost č. 8691/79)

Rozsudek ESLP ze dne 6. 9. 1978, *Klass and others v Germany* (stížnost č. 5029/71)

Rozsudek ESLP ze dne 24. 4. 1990, *Kruslin v France* (stížnost č. 11801/85)

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 19. října 2016, *Breyer v Spolková republika Německo*, C-213/15

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 13. května 2014, *Google Spain SL, Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González*, C-131/12

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05

Nález Ústavního soudu ze dne 1. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 705/06

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2009, sp. zn. II. ÚS 2048/09

ODBORNÉ ČLÁNKY:

NONNEMANN, František, MATYSOVÁ, Monika. Možnost odmítnout uplatnění práva subjektu údajů dle GDPR. *Právní rozhledy*, 2018, č. 12, s. 424-433.

POMAIZLOVÁ, Karin, FÜRSTOVÁ, Monika. GDPR – revoluce nebo rozvedení stávajícího? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 9, s. 15-24.

ČECH, Petr. Věci a věcná práva podle NOZ. *Metodické aktuality Svazu účetních – registrované periodikum*, 2013, č. 9, s. 4-64.

BUTTARELLI, Giovanni. „Accept and continue“: Billions are clocking into digital sweat factories without realizing it [online]. edps.europa.eu, 30. dubna 2018 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <https://edps.europa.eu/press-publications/press-news/blog/accept-and-continue-billions-are-clocking-digital-sweat-factories_en>.

KINDLOVÁ, Ilona, ŠVEC, Michal. *Práva a povinnosti související s právní úpravou tzv. „cookies“* [online]. Epravo.cz, 4. června 2014 [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prava-a-povinnosti-souvisejici-s-pravni-upravou-tzv-cookies-94488.html>>.

OTEVŘEL, Petr. *Spamming a některé otázky šíření obchodních sdělení*. [online]. pravoit.cz, 12. srpna 2006 [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravoit.cz/novinka/spamming-a-nektere-otazky-sireni-obchodnich-sdeleni>>.

Dostupný internet. *IP adresa* [online]. dostupnyinternet.cz, [cit. 8. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.dostupnyinternet.cz/slovník-pojmu/ip-adresa/>>.

KALÍŠEK, Jindřich, VĚŽNÍKOVÁ, Petra. *Pověřenec pro ochranu osobních údajů dle nařízení GDPR – Nové pokyny WP29 k výkonu funkce* [online]. Epravo.cz, 24. ledna 2017 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/poverenec-pro-ochranu-osobnich-udaju-dle-narizeni-gdpr-nove-pokyny-wp29-k-vykonu-funkce-104829.html>>.

NEŠPŮREK, Robert, ŠUCHMAN, Jaroslav, JAROŠ, Ján. *Pověřenec pro osobní údaje dle GDPR: kdy, koho a jak pověřit?* [online]. Epravo.cz, 26. března 2018 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/poverenec-pro-osobni-udaje-dle-gdpr-kdy-koho-a-jak-poverit-107265.html>>.

KARTNER, Martin, PROUZA, Jiří. *Právní regulace cookies v České republice* [online]. Epravo.cz, 15. července 2015 [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-regulace-cookies-v-ceske-republice-98406.html>>.

MATZNER, Jiří. *Je legální obchodovat s osobními údaji a za jakých podmínek?* [online]. podnikatel.cz, 30. srpna 2017 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.podnikatel.cz/clanky/je-legalni-obchodovat-s-osobnimi-udaji-a-za-jakych-podminek/>>.

TOMEK, Roman. *Převod databáze osobních údajů v rámci převodu části závodu* [online]. pravni prostor.cz, 8. 1. 2019 [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/prevod-databaze-osobnich-udaju-v-ramci-prevodu-casti-zavodu>>.

MALIŠ, Petr. *GDPR – 3. díl: Vedení záznamů o činnostech zpracování osobních údajů* [online]. Pravoit.cz, 22. listopadu 2017 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.pravoit.cz/novinka/gdpr-3-dil-vedeni-zaznamu-o-cinnostech-zpracovani-osobnich-udaju>>.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

HOSZOWSKI, Radek. *Elektronická komunikace. Učební text.* [online]. sslch.cz, [cit. 10. října 2020]. Dostupné na <<https://www.sslch.cz/files/163/3-elektronicka-komunikace-u.pdf>>.

Úřad pro ochranu osobních údajů. *Základní příručka k ochraně údajů* [online]. ouuo.cz, [cit. 10. října 2020]. Dostupné na <<https://www.uouu.cz/zakladni-prirucka-k-ochrane-udaju/ds-4744/p1=4744>>.

DEMMELE, Annette. *IP Addresses Constitute Personal Data According to Court of Justice of European Union* [online]. natlawreview.com, 20. října 2016 [cit. 19. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.natlawreview.com/article/ip-addresses-constitute-personal-data-according-to-court-justice-european-union>>.

Úřad pro ochranu osobních údajů. *6. Práva subjektů údajů* [online]. ouuo.cz, [cit. 18. října 2020]. Dostupné na <<https://www.uouu.cz/6-prava-subjektu-udaju/d-27276/pl=4744>>.

Stawebnice. *Co jsou cookies a k čemu slouží? Je třeba se bát cookies?* [online]. stawebnice.com, [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.stawebnice.com/seo/seo-blog/co-jsou-cookies-k-cemu-slouzi-cookies/>>.

Google. *Jak Google využívá soubory cookie* [online]. policies.google.com, [cit. 18. října 2020]. Dostupné na <<https://policies.google.com/technologies/cookies?hl=cs>>.

Adaptic. *Databáze* [online]. adaptic.cz, [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.adaptic.cz/znalosti/slovnicek/databaze/>>.

AK Pytela. *Obchodování s osobními údaji* [online]. akpytela.cz, 27. srpna 2018 [cit. 4. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://akpytela.cz/clanky/articles/obchodovani-s-osobnimi-udaji/>>.

FinExpert.cz. *Podíl elektronické komunikace s ČSSZ roste* [online]. finexpert.e15.cz, [cit. 2. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://finexpert.e15.cz/podil-elektronicke-komunikace-s-cssz-roste>>.

Úřad pro ochranu osobních údajů. *Často kladené otázky k zákonu č. 480/2004 Sb.* [online]. ouuo.cz, [cit. 2. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.uouu.cz/casto-kladene-otazky-k-zakonu-c-480-2004-sb/ds-5494/archiv=0>>.

KRČMÁŘ, Michal. *Co o vás prozradí IP adresa?* [online]. objevit.cz, 26. září 2015 [cit. 8. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://www.objevit.cz/co-o-vas-prozradi-ip-adresa-t134939>>.

Instagram. *Oslovte nejdůležitější zákazníky* [online]. business.instagram.com, [cit. 9. listopadu 2020]. Dostupné na <https://business.instagram.com/advertising?locale=cs_CZ>.

Facebook. *Advertising* [online]. cs-cz.facebook.com, [cit. 9. listopadu 2020]. Dostupné na <<https://cs-cz.facebook.com/business/help/1603906456518352?id=1997185213680277>>.

Úřad pro ochranu osobních údajů. *Doporučení ke zpracování cookies a obdobných prostředků sledování od 25. května 2018* [online]. ouuo.cz, [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <https://www.uouo.cz/assets/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=42915>.

European Data Protection Board. *Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679* [online]. edpb.europa.eu, [cit. 20. listopadu 2020]. Dostupné na <https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf>.

Abstrakt

V dnešní technologicky pokročilé a značně digitalizované době vše probíhá prostřednictvím výměny elektronických informací, přičemž jejich využití bude v budoucnu stále růst v příčinné souvislosti s tím, jak lidé čím dál častěji využívají pohodlnosti elektronických služeb. Hojně do internetových portálů zadáváme své osobní údaje, aniž si mnohdy uvědomíme, co se s nimi bude dít dál. Taktéž ochrana osobních údajů se vyvíjí společně s vývojem lidstva a jeho potřebou chránit osobní informace. Po tzv. „boomu“ v rozvoji výpočetní techniky a elektronických komunikací započala i ochrana osobních údajů v této oblasti. Vzhledem k tomu, že dosavadní právní regulace týkající se ochrany osobních údajů již nebyla dostačující a i přes četné novelizace nestačila dynamickému vývoji souvisejícímu s nakládáním a zpracováním osobních údajů, bylo třeba přijmout novou efektivní právní úpravu, kterou mělo přinést právě obecné nařízení o ochraně osobních údajů, častěji známé jako GDPR. Obsahem této diplomové práce jsou tedy vybrané aspekty ochrany osobních údajů v elektronických komunikacích právě z pohledu GDPR. Z hlediska obsahu se tato práce člení do dvou bloků, které jsou rozděleny celkem do čtyř kapitol. V první části práce je vymezena ochrana soukromí a ochrana osobních údajů, dále jsou komparativně porovnávány vybrané otázky, které přináší v rámci ochrany osobních údajů GDPR, s tím, jaký byl dosavadní stav podle právní úpravy České republiky, která obecnému nařízení o ochraně osobních údajů předcházela, a blíže rozebrány jsou i nové povinnosti, které GDPR správcům a zpracovatelům osobních údajů ukládá. První část práce je poté završena zmínkou o problematice tzv. cookies. V druhé části práce jsou řešeny výzkumné otázky, které jsem si pro svou práci stanovila, a to konkrétně, zda lze osobní údaj považovat za věc, zda lze s osobními údaji obchodovat, a zda je e-mailová adresa osobním údajem a za jakých podmínek.

Seznam klíčových slov

GDPR, soukromí, osobní údaj, ochrana osobních údajů, správce, zpracovatel, e-mailová adresa, cookies, obchodovatelná věc.

Abstract

In today's technologically advanced and highly digitized age everything is done through the exchange of electronic information and their use will continue to grow in the future in a causal context as people increasingly use the convenience of electronic services. We often enter our personal data into Internet portals without often realizing what will happen to them next. The protection of personal data is also evolving along with the evolution of humanity and its need to protect personal information. Given that the current legal regulation concerning the protection of personal data was no longer sufficient and, despite numerous amendments, it was not enough for the dynamic development related to the processing of personal data, new effective legislation had to be adopted, which eventually happened and the regulation is known as GDPR. The content of this diploma thesis is therefore selected aspects of personal data protection in electronic communications. In terms of content, this work is divided into two blocks, which are divided into a total of four chapters. The first part of the thesis defines the protection of privacy and personal data, then comparatively compares selected questions regulated by the new regulation and the no-longer applicable legislation. The first part of the work is then completed by mentioning the issue of so-called cookies. The second part of the thesis addresses the research questions that I have set for my work, namely whether personal data can be considered a thing, whether personal data can be traded, and whether an e-mail address is considered as personal data and under what conditions.

Key Words

GDPR, privacy, personal data, personal data protection, administrator, processor, e-mail address, cookies, tradable thing.